OIKEUSMINISTERIÖ

28.9.2020

LsN Tanja Innanen

Lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS 102/2020 VP EDUSKUNNALLE LAIKSI JÄÄDYTTÄMISTÄ JA MENETETYKSI TUOMITSEMISTA KOSKEVIEN PÄÄTÖSTEN VASTAVUOROISTA TUNNUSTAMISTA EUROOPAN UNIONISSA KOSKEVAN ASETUKSEN SOVELTAMISESTA SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI; OIKEUSMINISTERIÖN VASTINE ESITETTYIHIN LAUSUNTOIHIN

Esitetyissä lausunnoissa esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia on yleisesti pidetty tarpeellisina ja kannatettavina. Lausunnoissa on erityisesti kiinnitetty huomiota tiettyihin menettelyllisiin ja teknisiin kysymyksiin.

Jäädyttäminen lainvoimaisen tuomion jälkeen

Syyttäjälaitos on todennut, että hallituksen esitys on puutteellinen 18 artiklan soveltamisen osalta ja lakia jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten vastavuoroista tunnustamista Euroopan unionissa koskevan asetuksen soveltamisesta (jäljempänä *soveltamista koskeva laki*) tulisi tältä osin täydentää. Asetuksen 18 artikla koskee menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa. Artiklan 5 kohdassa käsitellään tilannetta, jossa menetetyksi tuomittua omaisuutta ei ole aiemmin määrätty jäädytettäväksi. Syyttäjälaitoksen mukaan tällaisessa tilanteessa voidaan 5 kohdan mukaan toimia niin, että konfiskaatiopäätöksen antanut viranomainen toimittaa konfiskaatiopäätöksen mukana myös jäädyttämispäätöksen. Mikäli

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

konfiskaatiopäätöksen antava viranomainen ei näin toimi, voi päätöksen vastaanottaneen valtion viranomainen päättää jäädyttää kyseisen omaisuuden omasta aloitteestaan.

Syyttäjälaitoksen mukaan hallituksen esityksessä on huolehdittu siitä, että Suomeen täytäntöönpantavaksi tuleva menettämisseuraamuksen kohde voidaan oma-aloitteisesti tai toisen jäsenvaltion toimittaman jäädyttämispäätöksen perusteella jäädyttää menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Sen sijaan päinvastaisessa tilanteessa rikosasiaa Suomessa hoitanut syyttäjä, tai muukaan viranomainen, ei ole toimivaltainen antamaan ja toimittamaan jäädyttämispäätöstä toiseen jäsenvaltioon lainvoimaisen tuomion jälkeen yhdessä Oikeusrekisterikeskuksen toimittaman menettämisseuraamuspäätöksen kanssa. Jäädyttäminen tällaisessa tilanteessa riippuu siten toisen jäsenvaltion kiinnostuksesta tai ymmärryksestä.

Syyttäjälaitos katsoo, että rikosvastuun toteuttamisen kannalta ei voida pitää hyväksyttävänä, että suomalaiset oikeusviranomaiset eivät Suomessa käsitellyssä rikosasiassa voi lähettää jäädyttämispäätöstä toiseen jäsenvaltioon, mutta Suomessa pannaan täytäntöön toisten jäsenvaltioiden vastaavia päätöksiä. On tarpeetonta kieltäytyä vastaanottamasta asetuksen perusteella tarjolla olevaa oikeusapua. Näin toimimalla heikennetään myös asianomistajan mahdollisuutta saada kärsimänsä vahinko korvattua.

Sisäministeriö on myös todennut, että jos laki säädetään hallituksen esityksen mukaisesti, Suomi voisi turvata omaisuutta muiden asetusta soveltavien EU-jäsenmaiden rikosasioissa tehokkaammin, kuin päinvastaisessa tilanteessa Suomen ollessa toimenpiteitä pyytävä valtio. Suomen viranomaisten toimivallan puutteellisuuden vuoksi omaisuuden turvaaminen jäisi tältä osin sen varaan, kuinka tehokkaasti toisen asetusta soveltavan EU-jäsenvaltion täytäntöönpanoviranomainen käyttäisi asetuksen 18 artiklan 5 kohdan mahdollisuutta omaisuuden turvaamiseen vastaavassa tilanteessa.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö ja katsonut, että jäädyttämispäätös tulisi olla mahdollista antaa myös Suomessa annetun lainvoimaisen konfiskaatiotuomion jälkeen.

Oikeusministeriö korostaa, että asetuksessa on kyse vastavuoroista tunnustamista koskevasta säädöksestä, jonka tavoitteena ei ole harmonisoida jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä, vaan mahdollistaa yhteistyö riippumatta siitä, että jäsenvaltioiden järjestelmät poikkeavat toisistaan. Oikeusministeriö viittaa esityksen perusteluihin (s. 9), joissa on todettu, että kansallisten päätösten osalta Suomen järjestelmässä uusista jäädyttämistoimista päättäminen ei ole mahdollista lainvoimaisen menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen antamisen jälkeen, vaan täytäntöönpanotoimet suoritettaisiin sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) mukaisessa järjestyksessä. Oikeusministeriö ei pidä perusteltuna, että asetuksen voimaantulon johdosta ryhdyttäisiin muuttamaan kansallisen lainsäädännön perusratkaisuja, joita asetuksen ei voida katsoa edellyttävän. Kyse olisi periaatteellisesti merkittävästä lainsäädännön ja täytäntöönpanojärjestelmän muuttamisesta, jonka mahdollisen tarpeellisuuden selvittäminen vaatisi perusteellisen ja laajan valmistelun.

Oikeusministeriö ei tulkitse asetuksen 18 artiklan 5 kohtaa siten, että se nimenomaisesti mahdollistaisi jäädyttämispäätöksen toimittamisen toiseen jäsenvaltioon jo lainvoimaisen menettämisseuraamuspäätöksen lisäksi. Kohdassa sitä vastoin säädetään tilanteesta, jossa menetetyksi tuomitsemista päätös toimitetaan ilman jäädyttämispäätöstä, jolloin oma-aloitteinen jäädyttäminen olisi mahdollista täytäntöönpanojäsenvaltiossa. Säännös nimenomaisesti lähtee siitä, että jäsenvaltiot voivat toimittaa menetetyksi tuomitsemista päätöksen ilman jäädyttämispäätöstä. Tällöin täytäntöönpanovaltio voi turvautua oma-aloitteiseen jäädyttämiseen esimerkiksi tilanteessa, jossa kansalliset täytäntöönpanotoimet eivät muutoin olisi riittäviä.

Oikeusministeriö lisäksi katsoo, että tilanteet, joissa jäädyttäminen olisi tarpeellista lainvoimaisen menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen antamisen jälkeen olisivat todennäköisesti harvinaisia. Myös asetuksen 2 artiklan 1 kohdan määritelmäsäännöksen mukaan jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan päätöksen antavan viranomaisen antamaa tai vahvistamaa päätöstä, jonka tarkoituksena on estää omaisuuden tuhoaminen, muuntaminen, liikuttaminen, siirtäminen tai luovuttaminen sen *mahdollista myöhempää menetetyksi tuomitsemista varten*. Näin ollen myös asetuksen lähtökohtana on, että jäädyttämispäätös ajallisesti edeltää menetetyksi tuomitsemista koskevaa päätöstä.

Oikeusministeriö ei myöskään pidä poikkeuksellisena sitä, että Suomen lainsäädäntö mahdollistaisi laajemman yhteistyön suhteessa sellaisiin jäsenvaltioihin, joissa jäädyttämispäätös olisi mahdollista antaa lainvoimaisen menettämisseuraamustuomion jälkeen. Oikeusministeriöllä ei ole tietoa siitä, kuinka monen jäsenvaltion kansallinen lainsäädäntö edes mahdollistaa jäädyttämispäätöksen antamisen lainvoimaisen menettämisseuraamustuomion jälkeen. Kansainvälisessä yhteistyössä pakkokeinolain (806/2011) 6 luvun 8 § ja 7 luvun 21 § ovat jo vuodesta 1994 mahdollistaneet vakuustakavarikon ja takavarikon käytön toisen valtion viranomaisen pyynnöstä Suomessa myös niissä tilanteissa, joissa menettämisseuraamus on jo tuomittu vieraan valtion tuomioistuimen antamalla päätöksellä, joka on saanut lainvoiman.

Oikeusministeriö kiinnittää myös huomiota Oikeusrekisterikeskuksen ja Helsingin käräjäoikeuden lausuntoihin, joissa on todettu, että soveltamista koskevan lain 17 ja 18 §:ssä ehdotettu omasta aloitteesta tapahtuva jäädyttäminen ei olisi tarpeellinen, koska sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukainen menettely on riittävän tehokas. Vastaavasti muissa jäsenvaltioissa menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen kansallinen täytäntöönpanomenettely voi olla riittävän tehokas, jolloin omasta aloitteesta tapahtuvaa jäädyttämistä ei tarvita, eikä tällöin myöskään toisesta jäsenvaltiosta toimitettua lainvoimaisen menettämisseuraamustuomion jälkeen annettua jäädyttämispäätöstä tarvita.

Oikeusministeriö katsoo, etteivät ehdotukset edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Rikoshyödyn jäljittäminen ja rikoshyötyyn liittyvien täytäntöönpanotoimenpiteiden tehostaminen lainvoimaisen rikostuomion jälkeen erityisesti kansainvälisissä asioissa

Sisäministeriö on todennut, että ehdotetun soveltamista koskevan lain 15 §:n mukaan menetetyksi tuomitsemista koskeva päätös pantaisiin täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Sisäministeriön mukaan esityksen mukainen menettely on toimiva järjestely, kun rikoshyödyn jäljittäminen on tehty kansainvälisessä yhteistyössä esitutkintaviranomaisten toimesta tiedustelu- ja esitutkintavaiheessa. Toimeenpantava jäädyttämispäätös voidaan pääsääntöisesti näin ollen yksilöidä selkeästi. Täytäntöönpanotoimet voidaan käytännössä toteuttaa ilman erillisiä selvityksiä.

Sisäministeriö on sitä vastoin katsonut, että mikäli Suomeen lähetetään lainvoimaisen tuomion antamisen jälkeen annettu jäädyttämispäätös, mutta Suomessa olevaa kohdeomaisuutta ei ole kartoitettu etukäteen, ulosottoviranomaisen suorittamat viranomaistoimet jäänevät vaatimattomiksi.

Sisäministeriö on todennut, että Oikeusrekisterikeskus toimittaa päätöksen ulosottoviranomaisille toimeenpantavaksi. Ulosottoviranomaiset täytäntöönpanevat päätöksen omilla olemassa olevilla tiedoillaan. Mikäli luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön omaisuutta ei ole aikaisemmin kartoitettu, esitutkintaviranomaiset eivät voi osallistua omaisuuden jäljittämiseen, koska esitutkintaviranomaisten toimivalta on sidottu Suomessa esitutkintalain mukaan rikoksen selvittämiseen. Sisäministeriön mukaan hallituksen esityksen mukaista menettelyä ei näiltä osin voida pitää kovin tehokkaana.

Sisäministeriö on lisäksi todennut, että esitutkintaviranomaisten toimivalta etsiä, jäljittää ja turvata rikoshyötyä kytkeytyy keskeisesti rikosten esitutkintaan. Esitutkinnan päätyttyä rikoshyödyn jäljittämistä voidaan jatkaa ainoastaan syyttäjän lisätutkintapyynnön kautta. Lainvoimaisen tuomion jälkeen esitutkintaviranomaisilla ei ole toimivaltaa enää jatkaa rikoshyödyn jäljittämistä ja turvaamista muutoin kuin yksittäisen rahanpesutapauksen tutkinnan kautta. Rahanpesudirektiivin täytäntöönpano itsepesun kriminalisoimiseksi on edelleen kesken.

Sisäministeriö on vielä todennut, että harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmassa (2016-2020) toteutettiin hanke ”Rikoshyötyyn liittyvien täytäntöönpanotoimenpiteiden tehostaminen lainvoimaisen rikostuomion jälkeen erityisesti kansainvälisissä asioissa”. Vastuutahona on ollut Valtakunnansyyttäjänvirasto. Työryhmä on laatinut loppuraportin Dnro 24/62/17 ja se on luovutettu 28.1.2019.

Sisäministeriön mukaan kyseisessä raportissa on todettu, että nykyisin millään viranomaisella ei ole koordinaatiovastuuta kansainvälisistä toimenpiteistä. Lainsäädännössä voisi työryhmän havaitsemien ongelmien kannalta olla perusteltua selkeästi säätää siitä, mikä viranomainen vastaa lainvoimaisen tuomion jälkeisistä jäljittämis- ja turvaamistoimenpiteistä sekä menettämisseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvästä koordinaatiosta (oikeusministeriön hallinnonala). Samalla tulisi säätää viranomaisille riittävät toimivaltuudet omaisuuden jäljittämiseksi ja täytäntöönpanon turvaamiseksi lainvoimaisen konfiskaatio- ja vahingonkorvaustuomion täytäntöönpanemiseksi kotimaassa ja ulkomailla.

Keskusrikospoliisi on todennut, että rikostorjunnan vaikuttavuuden ja rikosvastuun toteutumisen kannalta lainsäädännössämme on rikoshyödyn poisottamiseen liittyviä merkittäviä puutteellisuuksia. Keskusrikospoliisin mukaan Suomessa on tarve ryhtyä pikimmiten kattavaan toimivaltuuksia täydentävään lainsäädäntötyöhön, sillä lainvoimaisen tuomion jälkeiseen omaisuuden jäljittämisen ja turvaamisen toimivaltuuksien puuttumiseen on kiinnitetty huomiota esimerkiksi poikkihallinnollisessa, vuosien 2016-2020 harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian alatyöryhmän raportissa, johon myös sisäministeriö on edellä viitannut.

Keskusrikospoliisi on lisäksi kiinnittänyt huomiota siihen, että turvaamistoimenpiteiden käyttöönoton kannalta haasteena on esitutkintaviranomaisten toimivallan puuttuminen omaisuuden jäljittämiseksi lainvoimaisen tuomion jälkeen. Käytännössä ennen turvaamistoimenpiteisiin ryhtymistä omaisuus tulisi voida jäljittää.

Oikeusministeriö toteaa, että asetuksessa ei säädetä rikoshyödyn jäljittämisestä. Asetuksen 7 ja 18 artiklan periaatteena on, että jäädyttämispäätökset ja menetetyksi tuomitsemista koskevat päätökset pannaan täytäntöön samalla tavoin kuin täytäntöönpanovaltion vastaavat kansalliset päätökset. Asetus ei edellytä kansallisten menettelyjen muuttamista. Hallituksen esityksessä taas on kyse asetuksen edellyttämän välttämättömän täydentävän lainsäädännön laatimisesta. Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä, eikä siinä ole ollut mahdollisuutta ratkaista sellaisia ongelmia, jotka eivät suoraan liity asetuksen voimaantuloon. Kysymykset, jotka sisäministeriö on nostanut eduskuntakäsittelyvaiheessa esiin, ovat sellaisia, jotka vaativat laajaa valmistelua sen selvittämiseksi, ovatko lainsäädäntömuutokset tarpeellisia ja jos ovat, niin minkä sisältöisiä, eikä tätä selvitystä voida tehdä tässä yhteydessä. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että Valtakunnanvoudinvirasto tai Oikeusrekisterikeskus eivät ole kiinnittäneet huomiota näihin kysymyksiin.

Oikeusministeriö katsoo, etteivät sisäministeriön ja keskusrikospoliisin huomiot edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Täydentävän lainsäädännön laajuus

Professori Sakari Melander on kiinnittänyt huomiota esityksessä ehdotettuun kansallisen täydentävän lainsäädännön laajuuteen.

Oikeusministeriö toteaa, että kansallista täydentävää lainsäädäntöä on ehdotettu, kun asetus on sitä erityisesti edellyttänyt taikka kun on arvioitu, että asetuksen tehokas soveltaminen edellyttää täydentävää lainsäädäntöä. Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että asetus muistuttaa sisällöltään direktiiviä, mikä on vaikuttanut ehdotetun täydentävän lainsäädännön laajuuteen.

Asetus rikosoikeudellisen yhteistyön säädösinstrumenttina

Professori Sakari Melander on kiinnittänyt huomiota siihen, että hallituksen esityksen taustalla oleva asetus on ensimmäinen EU-oikeudellinen asetus, joka annetaan Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 82 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen toteuttamiseksi rikosoikeudellisessa yhteistyössä. Professori Melander pitää tätä poikkeuksellisena ratkaisuna ja viittaa muun ohella siihen, että asetuksen valmisteluvaiheessa eduskunnan lakivaliokunta on katsonut asetuksen käyttämisen vastavuoroisen tunnustamisen sääntelyinstrumenteissa olevan poikkeuksellista ja valiokunta on korostanut, että ehdotetun sääntelyn on oltava toimivaa ja sisällöltään sellaista, että asetuksen käyttöä instrumenttina voidaan perustella (LaVL 6/2017 vp, s. 4).

Professori Melander on pitänyt hieman ongelmallisena, että hallituksen esityksessä ei laajemmin tarkastella asetuksen käyttämistä rikosoikeudelliseen yhteistyöhön kuuluvan vastavuoroisen tunnustamisen instrumenttina.

Professori Melander on todennut, että hallituksen esitys ja esityksen sisältämän soveltamista koskevan lain laajuus varsin selkeästi puoltavat sitä, että EU:n rikosoikeudellisessa yhteistyössä myös vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta koskevin osin olisi syytä jatkossa käyttää direktiivejä.

Professori Melander on myös viitannut eduskunnan perustuslakivaliokunnan käytäntöön, jossa se on suhtautunut varsin pidättyväisesti direktiivien niin sanottuun sekamuotoiseen täytäntöönpanotapaan perustein, jotka sisällöllisesti myös puoltavat sitä, että nimenomaan direktiivejä tulisi käyttää asetusta sijaan EU:ssa toteutetussa rikosoikeudellisessa yhteistyössä.

Professori Melander on todennut, että asetuksella toteutettu rikosoikeudellinen yhteistyö pitkälti sulkee pois kansallisen lainsäätäjän mahdollisuuden ottaa huomioon perustuslaista ja kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteista seuraavia vaatimuksia, koska kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä ei asetusten suhteen lähtökohtaisesti voi antaa. Näiden rikosoikeudellisen yhteistyön instrumenttien kannalta varsin keskeisten velvoitteiden huomioon ottamisen tulisi näin tapahtua EU-lainsäädäntöä valmisteltaessa. Rikos- ja rikosprosessioikeuteen liittyvä lainsäädäntö on myös korostuneesti sen yksilön oikeuksiin puuttuvan luonteen ja korostuneen oikeusturvaulottuvuuden vuoksi sellaista, jonka suhteen olisi syytä mahdollistaa riittävä sääntelyä koskeva kansallinen liikkumavara. Lisäksi on huomattava, että sääntelykokonaisuus, jossa lainsoveltajan tulee soveltaa yhdessä asetusta ja täydentävää kansallista lainsäädäntöä, muodostaa haasteellisen ja vaikeasti hallittavan kokonaisuuden.

Oikeusministeriö toteaa, että se pitää asetuksen käyttöä perusteltuna viranomaisten yhteistyötä koskevassa sääntelyssä. Kuten asetuksen tarkoituksena on, se vähentää eroja jäsenvaltioiden lainsäädännössä ja täten selventää ja yhtenäistää sovellettavan lainsäädännön sisältöä. Direktiivejä käytetään, kun on kyse harmonisointiin tähtäävästä vähimmäissääntelystä ja rikosoikeuden alalla SEUT 83 artiklan 1 kohdan mukaan rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevasta vähimmäissääntelystä. Asetus sitä vastoin on

luonteva instrumentti, kun kyse on viranomaisyhteistyöstä, erityisesti käytännön yhteistyön tehokkuuden kannalta. Asetuksen valmisteluvaiheessa lakivaliokunta on edellä mainitussa lausunnossa LaVL 6/2017 edellä mainitun lisäksi todennut, että ”Nyt käsiteltävänä olevassa asetusehdotuksessa on kysymys säännöistä rikosprosessuaaliselle yhteistyölle, jolloin asetuksen käyttämistä voi puoltaa se, että jäsenvaltioiden erilaiset täytäntöönpanoratkaisut eivät vaikeuttaisi käytännön yhteistyötä.”

Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että myös viranomaisyhteistyössä yksityisoikeuden alalla on käytetty asetuksia, esimerkiksi todistelu- ja tiedoksiantoasioissa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaa yhteistyötä koskevissa asioissa.

Kansainvälisessä rikosoikeusyhteistyössä on tavanomaista, että sovellettava sääntely jakaantuu useaan säädökseen, kuten laajaan määrään kansainvälisiä tai kahdenvälisiä sopimuksia sekä useaan kansalliseen lakiin.

Kustannusvaikutukset

Oikeusrekisterikeskus on arvioinut, että asetus ja ehdotetun asetusta täydentävän lainsäädännön edellyttämät tehtävät vaativat yhden asiantuntijatasoisen henkilötyövuoden osoittamista täytäntöönpanotehtävien asianmukaista ja laadukasta hoitamista varten.

Turun hovioikeus on todennut, että se pitää tärkeänä, että toimivaltaisten viranomaisten toimintaedellytykset kaikissa tilanteissa turvataan ja että niiden käytössä on riittävät määrärahat lisääntyvien kulujen kattamiseksi.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksen mukaisista muutoksista aiheutuvat kustannukset katetaan valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Koulutus

Suomen Asianajajaliitto on todennut, että asetuksen soveltamisalaan kuuluvia juttuja tullee Suomessa olemaan kohtuullisen rajoitettu määrä. Näin on laita kansallisesti myös monissa muissa eurooppalaisissa oikeudellisissa instrumenteissa, joiden perusteella tuomioistuimet joutuvat asioita ratkaisemaan. Asianajajaliitto kiinnittää huomiota siihen, että mihin tahansa tuomioistuimeen asioita keskitetään, tulee varmistaa myös kyseisen tuomioistuimen tuomareiden koulutus näissä asioissa.

Asianajajaliiton mukaan on tärkeää, että lakivaliokunta korostaisi tuomioistuinten ja tuomareiden koulutusta ja koulutusvelvollisuutta eurooppaoikeudellisten instrumenttien osalta. Nytkin käsillä olevan asetuksen soveltamisalaan liittyvät asiat ovat monesti aidosti hankalia, ja keskittämisen tavoite ja tarkoitus on nimenomaan se, että asian ratkaiseva tuomari on parhaalla mahdollisella tavalla perehtynyt kyseiseen ratkaistavana olevaan

asiaan. Ratkaisujen välitön täytäntöönpano huolimatta muutoksenhausta korostaa tätä seikkaa.

Oikeusministeriö toteaa, että asetuksen voimaantulosta tullaan järjestämään tavanomaista koulutusta.

Laki jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten vastavuoroista tunnustamista Euroopan unionissa koskevan asetuksen soveltamisesta (soveltamista koskeva laki)

5 § *Toimivaltaiset viranomaiset*

Keskusrikospoliisi on todennut, että hallituksen esityksestä poiketen se esittää, että jäädyttämisessä päätöksen antava viranomainen määritellään asetuksen 2 artiklan 8 kohdan 2 alakohdan ii alakohdan vaihtoehdon mukaisesti. Päätöksen antavan viranomaisen tulisi olla valtion nimeämä toimivaltainen viranomainen, jolla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikosasioissa toimivalta antaa päätös omaisuuden jäädyttämisestä tai panna jäädyttämispäätös täytäntöön. Keskusrikospoliisi on esittänyt, että vastaavasti kuin rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annetun lain (430/2017, jäljempänä *tutkintamääräyslaki*) 22 §:ssä valtion nimeämäksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi tulisi nimetä pidättämiseen oikeutettu virkamies, jolla on tutkinnanjohtajan valtuudet poliisissa, Tullissa tai Rajavartiolaitoksessa. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että ennen kuin jäädyttämispäätös toimitetaan täytäntöönpanoviranomaiselle, pyynnön antavan valtion tuomarin, tuomioistuimen tai yleisen syyttäjän olisi vahvistettava se tutkittuaan, vastaako se asetuksen mukaisia päätöksen antamista koskevia edellytyksiä. Jos tuomari, tuomioistuin, yleinen syyttäjä tai muu toimivaltainen viranomainen on vahvistanut päätöksen, tuota viranomaista voidaan pitää päätöksen lähettämistä varten myös päätöksen antavana viranomaisena. Keskusrikospoliisi kuitenkin toteaa, että myös hallituksen esitykseen valittua asetuksen 2 artiklan 8 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaista mallia voidaan pitää vaihtoehtona.

Oikeusministeriö viittaa hallituksen esityksen 2 artiklaa koskeviin perusteluihin (s. 15), joissa todetaan, että ehdotettu ratkaisu vastaa voimassa olevan omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntoonpanosta Euroopan unionissa annetun lain (540/2005, jäljempänä *jäädyttämislaki*) 19 §:n 1 momenttia. Esityksen mukaan jäädyttämislaissa omaksuttu ratkaisu on toiminut asetuksessa tarkoitetuissa tilanteissa käytännössä, eikä menettelyssä ole nähty ongelmia. Jäädyttämislain mukaista menettelyä puoltavat myös prosessin yksinkertaisuuteen ja suoraviivaisuuteen perustuvat seikat. Lisäksi muita vastavuoroista tunnustamista rikosoikeuden alalla koskevia EU:n säädöksiä koskevassa Euroopan unionin tuomioistuimen viime aikaisessa oikeuskäytännössä toimivaltaisen oikeusviranomaisen käsitettä on käsitelty jossain määrin aikaisemmasta poiketen, minkä takia voimassa olevan oikeustilan säilyttämistä voitaisiin pitää perusteltuna.

Oikeusministeriö myös viittaa myös sisäministeriön, Syyttäjälaitoksen, professori Sakari Melanderin ja Helsingin käräjäoikeuden lausuntoihin, joissa todetaan, että ratkaisu ehdotetuista toimivaltaisista päätöksen antavista viranomaisista olisi oikea. Syytäjälaitos on lausunnossaan viitannut muun muassa joidenkin jäädyttämisasioiden oikeudellisiin ongelmiin. Tutkintamääräyslain osalta Syytäjälaitos on todennut, että tutkintamääräys on luonteeltaan ja vaikutuksiltaan erilainen instrumentti ja siinä valittu toimivaltajako on perusteltu johtuen siinä pyydettyjen toimenpiteiden kuulumisesta erityisesti esitutkintaviranomaisten asiantuntemuksen piiriin. Jäädyttämismääräyksen osalta näin ei ole. Tutkinnanjohtajan toiminta jäädyttämismääräyksen antavana viranomaisena ei toisi asiaan lisäarvoa, vaan pikemminkin hidastaisi prosessia. Syyttäjälaitoksen mukaan perusteltua ei ole kahden viranomaisen käsitellä asiaa, joka hoituu tarkoituksenmukaisemmin viimekätisen ratkaisijan yksinomaisin toimin.

Professori Sakari Melander viittaa lausunnossaan toimivaan voimassa olevaan järjestelmään, jota ei ole perusteita muuttaa, EU-tuomioistuimen viimeaikaiseen oikeuskäytäntöön sekä tutkintamääräyksessä tarkoitettujen toimenpiteiden kuulumiseen ennen muuta esitutkintaviranomaisten toimivaltaan.

Lisäksi myös keskusrikospoliisi itse on todennut, että myös ehdotettu ratkaisu on mahdollinen vaihtoehto. Esimerkiksi Poliisihallitus, sisäministeriön rajavartio-osasto ja Tulli eivät ole ottaneet asiaan kantaa.

Oikeusministeriö katsoo, ettei keskusrikospoliisin ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Turun hovioikeus on todennut, että sen näkemyksen mukaan prosessin suoraviivaisuutta palvelisi paremmin ratkaisu, jossa Suomessa tehdyn jäädyttämispäätöksen lähettämisestä täytäntöönpantavaksi toiseen jäsenvaltioon tekisi jäädyttämispäätöksen tehnyt syyttäjä tai syyttäjä, joka on toimivaltainen ajamaan syytettä kysymyksessä olevassa rikosasiassa.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä ehdotettu ratkaisu vastaa voimassa olevan jäädyttämislain 19 §:n 1 momenttia. Esityksen mukaan jäädyttämislaissa omaksuttu ratkaisu on toiminut asetuksessa tarkoitetuissa tilanteissa käytännössä, eikä menettelyssä ole nähty ongelmia. Oikeusministeriö ei pidä perusteltuna muuttaa voimassa olevaa menettelyä. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että mikään muu taho ei ole ehdottanut Turun hovioikeuden ehdottamaa ratkaisua.

Oikeusministeriö katsoo, ettei Turun hovioikeuden ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Helsingin käräjäoikeus on todennut, että toimivallan säilyttäminen oikeusviranomaisilla on perusteltua käytännön syistä. Syyttäjällä on edelleen pakkokeinolain säännösten nojalla mahdollisuus antaa jäädyttämispäätös eli väliaikainen päätös vakuustakavarikosta tai päätös takavarikosta sekä laatia siinä yhteydessä asetuksessa tarkoitettu jäädyttämistodistus. Kun täytäntöönpaneva jäsenvaltio olisi tunnustanut ja tehnyt täytäntöönpanoa

koskevan päätöksen asetuksen 9 artiklan mukaisesti sekä ilmoittanut asiasta syyttäjälle Suomeen, syyttäjä saattaisi vaatimuksen vakuustakavarikosta ehdotetun pakkokeinolain 6 luvun 3 §:n 4 momentin mukaisesti käräjäoikeuden käsiteltäväksi viikon kuluessa jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta tiedon saatuaan. Menettely edellä kuvatussa tarkoituksessa on tarkoituksenmukaista erityisesti esitutkinnan ollessa kesken, koska tuomioistuimissa sovellettava laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa (370/2007) eroaa laajan asianosaisjulkisuuden osalta sisällöltään esitutkintaviranomaisten ja syyttäjien soveltamasta laista viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Voimassa olevan jäädyttämislain aikana varsin usein tilanne on kuitenkin ollut se, että tutkinnanjohtaja on pannut vakuustakavarikkoa koskevan vaatimuksen vireille käräjäoikeudessa, mikä tarkoittaa vaatimuksen tiedoksiantoa asianosaisjulkisuutta koskevan oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 12 §:n 1 momentin nojalla epäillylle jo tutkinnan varhaisessa vaiheessa. Asetuksen 2 artiklan 8 kohdan a alakohdan sanamuoto tarkoittaa sitä, että syyttäjä ei enää tämän kaltaisessa vaiheessa tuomioistuimen annettua jäädyttämispäätöksen voi olla jäädyttämistodistuksen antaja. Tuomioistuimelle osoitettu vaatimus jäädyttämistodistuksen toimittamisesta aikaisemmin annetun vakuustakavarikkopäätöksen jälkeen on niin ikään vakiintuneen oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 12 §:n tulkinnan mukaan asianosaisjulkinen myös käsittelyn suhteen samalla tavoin kuin vakuustakavarikkoasian käsittely. Toisaalta on olemassa päätöksiä, joissa vaatimus jäädyttämistodistuksen antamiseksi on käsitelty aikaisemman turvaamistoimipäätöksen täydennyksenä ja näin ollen ilman 6 luvun mukaista käsittelyä.

Helsingin käräjäoikeuden mukaan esityksen perustelut kaipaavat täydennystä sekä sanotun tilanteen osalta että siltä osin kuin niissä ei ole arvioitu julkisuuden merkitystä määriteltäessä toimivaltaisia viranomaisia tai perusteita eri vaihtoehtojen välillä. Lisäksi käräjäoikeus toteaa, että esitetty malli toimivaltaisesta viranomaisesta säästää resursseja ja aikaa siltä osin, että se vähentää tarvetta saman asian useammalle käsittelylle käräjäoikeudessa.

Oikeusministeriö toteaa, että se pitää perusteltuna Helsingin käräjäoikeuden esittämää mallia syyttäjän toiminnasta jäädyttämispäätöksen antamisessa vakuustakavarikon osalta erityisesti kun esitutkinta on kesken. Tuomioistuimelle tehty vakuustakavarikkoa koskeva vaatimus johtaa Helsingin käräjäoikeuden esittämällä tavalla vaatimuksen tiedoksiantoon asianosaisjulkisuutta koskevan oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 12 §:n 1 momentin nojalla epäillylle jo tutkinnan varhaisessa vaiheessa. Näin ollen väliaikaisen vakuustakavarikon käyttö Helsingin käräjäoikeuden esittämällä tavalla olisi tarkoituksenmukaisempaa edellyttäen, että pakkokeinolain 6 luvun 3 §:ssä säädetyt edellytykset väliaikaisesta vakuustakavarikosta päättämiselle ovat olemassa.

Kuten Helsingin käräjäoikeus on esittänyt, tuomioistuimelle tehty vakuustakavarikkoa koskeva vaatimus voidaan esittää ilman, että samalla pyydetään toiselle jäsenvaltiolle toimitettavaa jäädyttämistodistusta. Tällöin on mahdollista, että jäädyttämistodistusta joudutaan pyytämään tuomioistuimelta myöhemmässä vaiheessa aikaisemmin annetun vakuustakavarikkopäätöksen jälkeen. Oikeusministeriö pitää perusteltuna, että tällöin

jäädyttämistodistuksen antaminen edellyttää pakkokeinolain 6 luvun mukaista käsittelyä. Jos jäädyttämispäätös ja –todistus annettaisiin yhtä aikaa, ne annettaisiin molemmat pakkokeinolain 6 luvun mukaisessa käsittelyssä. Menettelyissä ei tule olla eroa, vaikka jäädyttämistodistus annettaisiin erikseen myöhemmässä vaiheessa. Kuten Helsingin käräjäoikeus on todennut, asian käsittely olisi tällöin oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 12 §:n mukaan asianosaisjulkinen samalla tavoin kuin vakuustakavarikkoasian käsittely.

Sisäministeriö on todennut, että pykälän otsikko olisi parempi muodossa ”Jäädyttämispäätöksen toimivaltaiset viranomaiset”. Tällöin otsikointi noudattaisi vastaavaa logiikkaa otsikoinnissa kuin 4 ja 6-8 §:ssä.

Oikeusministeriö ei pidä ehdotetun 5 §:n otsikon muuttamista tarpeellisena. Myös sisäministeriön ehdottamaa sanamuotoa voi pitää epäonnistuneena, koska kyse on jäädyttämispäätöksen antavista viranomaisista ja täytäntöönpanoviranomaisista, eikä jäädyttämispäätöksen viranomaisista. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös ehdotetun 13 §:n otsikkoon, joka on yhdenmukainen ehdotetun 5 §:n otsikon kanssa (Toimivaltainen viranomainen).

Oikeusministeriö katsoo, ettei sisäministeriön ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Sisäministeriö on todennut, että pykälässä oleva viittaus asetukseen tulisi korjata/täsmentää muotoon ”Asetuksen 2 artiklan 8 kohdan a) i) alakohdassa tarkoitettu päätöksen antava viranomainen on Suomessa…”. Viittauksen täsmällisyydellä on merkitystä muun muassa siksi, että asetuksen 2 artiklan 8 kohdan a alakohta sisältää myös vaihtoehdon ii.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö.

Oikeusministeriö ei pidä ehdotettua muutosta välttämättömänä. Selvänä voidaan pitää, että syyttäjä ja tuomioistuin ovat i alakohdassa tarkoitettuja viranomaisia.

Oikeusministeriö katsoo, ettei sisäministeriön ja keskusrikospoliisin ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

7 § *Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpano ja tiedoksianto*

Sisäministeriö on todennut, että hallituksen esityksen mukaan takavarikon osalta täytäntöönpanosta huolehtisivat esitutkintaviranomaiset noudattaen soveltuvin osin pakkokeinolain 7 luvun takavarikkoa koskevia säännöksiä. Takavarikon suorittaminen voi edellyttää määräyksen antamista myös paikanetsinnästä tai kotietsinnästä eli pääsyä kohdepaikkaan suorittamaan toimenpide. Sisäministeriö katsoo, että toimivaltakysymys ja määräyksen antaja tulisi tältä osin kirjata soveltamista koskevaan lakiin vastaavalla tavalla kuin 18 §:ssä asia on käsitelty.

Oikeusministeriö toteaa, että asetus ei sisällä erityisiä säännöksiä muiden pakkokeinojen toteuttamisesta täytäntöönpanovaltiossa. Omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun neuvoston puitepäätöksen 2003/577/YOS (jäljempänä *jäädyttämispuitepäätös*) 5 artiklan 2 kohtaan sitä vastoin sisältyy tätä koskeva säännös, jonka mukaan jäädyttämispäätöksen mahdollisesti edellyttämiä muita pakkokeinoja toteutetaan täytäntöönpanovaltiossa sovellettavien menettelysäännösten mukaisesti. Jäädyttämislain 15 § sisältää tähän perustuvan säännöksen, jonka mukaan muita pakkokeinoja kuin vakuustakavarikkoa tai takavarikkoa voidaan käyttää jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanemiseksi niin kuin niistä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa (4/1994) ja pakkokeinolaissa säädetään. Jäädyttämispuitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevan hallituksen esityksen 56/2005 vp yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että säännös merkitsee muun muassa sitä, että muiden pakkokeinojen osalta noudatettaisiin kansainvälisestä rikosoikeusavusta annetun lain 15 §:n säännöstä, jonka mukaan oikeusapupyynnön tarkoittaessa tai sen täytäntöönpanon edellyttäessä pakkokeinolaissa tarkoitettujen pakkokeinojen käyttämistä, ei pakkokeinoja saa käyttää, jos tämä ei Suomen lain mukaan olisi sallittua, jos pyynnön perusteena oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa. Näin ollen esimerkiksi kotietsintä takavarikoitavan esineen löytämiseksi saataisiin toimittaa, jos se olisi pakkokeinolain 5 luvun 1 §:n nojalla sallittua, jos teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa (s. 28).

Koska asetus ei sisällä erityisiä säännöksiä muiden pakkokeinojen käyttämisestä täytäntöönpanovaltiossa, mutta jäädyttämispuitepäätöksen mukainen yhteistyö mahdollisti muiden pakkokeinojen käytön, asetuksen 7 artiklan 1 kohtaa voitaneen tulkita siten, että sen sisältämä edellytys siitä, että tunnustettu jäädyttämispäätös on pantava täytäntöön samalla tavoin kuin täytäntöönpanovaltion viranomaisen antama kansallinen jäädyttämispäätös, kattaa myös muiden pakkokeinojen käytön. Tämä tarkoittaisi, ettei näiden muiden pakkokeinojen käytölle voitaisi asettaa kaksoisrangaistavuuden vaatimusta, joka sisältyy jäädyttämislain 15 §:n mukaiseen kansallisen lainsäädännön mukaisuuden vaatimukseen. Kaksoisrangaistavuus määräytyisi sitä vastoin asetuksen 3 artiklan mukaisesti. Jos jäädyttämispäätös tunnustettaisiin, olisi muiden pakkokeinojen käytön oltava asetuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla mahdollista kuten kansallisessa asiassa pakkokeinolain säännösten mukaisesti.

Oikeusministeriö pitää sisäministeriön esittämää huomiota perusteltuna ja ehdottaa, että ehdotettuun soveltamista koskevan lain 7 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi viimeinen virke. Säännös mahdollistaisi kotietsinnän ja paikanetsinnän käytön jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanossa. Kotietsintää ja paikanetsintää voitaisiin käyttää siten kuin niistä pakkokeinolaissa säädetään.

7 §
Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpano ja tiedoksianto

Toimivaltaisen syyttäjän on viipymättä toimitettava 6 §:ssä tarkoitettu päätöksensä ulosottoviranomaiselle jäädyttämispäätöksen panemiseksi täytäntöön vakuustakavarikosta säädetyssä järjestyksessä noudattaen soveltuvin osin ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun säännöksiä tai esitutkintaviranomaiselle jäädyttämispäätöksen panemiseksi täytäntöön takavarikosta säädetyssä järjestyksessä noudattaen soveltuvin osin pakkokeinolain 7 luvun säännöksiä. *Täytäntöönpanon yhteydessä voidaan käyttää kotietsintää ja paikanetsintää. Kotietsintään ja paikanetsintään sovelletaan, mitä niistä pakkokeinolaissa säädetään.*

— —

Valtakunnanvoudinvirasto on todennut, että ulosottokaaren 8 luvun 5 §:ään viitaten pakkokeinolain mukaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanon yhteydessä vastaaja ei saa asiassa ulosottokaaren 3 luvun 33 §:ssä tarkoitettua vireilletuloilmoitusta tai 34 §:ssä tarkoitettua ennakkoilmoitusta. Vastaaja saa pääsääntöisesti tiedon asiasta vasta, kun ulosottomies tekee täytäntöönpanotoimen ja toimittaa tätä koskevan päätöksen vastaajalle. Muuta tiedoksiantoa ei tule ulosottomenettelyssä tehtäväksi, jos asiakirjan tiedoksiantoa ei erikseen ulosottomieheltä pyydetä. Ulosottokaaren 3 luvun 39 §:n perusteella asiakirja annetaan tiedoksi antamalla se vastaajalle tai lähettämällä se vastaajalle ulosottomiehelle annettuun tiedoksianto-osoitteeseen. Jollei tiedoksianto-osoitetta ole, asiakirja postitetaan vastaajan väestötietojärjestelmän mukaiseen osoitteeseen tavallisena postilähetyksenä. Ulosottokäytännössä usein päädytään viimeksi mainittuun asiakirjan toimittamistapaan.

Valtakunnanvoudinvirasto on todennut, että esityksessä ei säädetä tarkemmin syyttäjän tekemän jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen tiedoksiantotavasta (ehdotettu 7 §:n 2 momentti). Ulosottokaaren tavallista tiedoksiantoa koskevat säännökset turvaavat ulosottomenettelyn joutuisan etenemisen, mutta epäselväksi jää, onko tämä tiedoksiantotapa riittävä jäädyttämispäätöksen osalta vastaajan oikeusturvan näkökulmasta.

Valtakunnanvoudinvirasto on lisäksi viitannut menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten tiedoksiantoon, jota koskevat säännösehdotukset sisältyvät ehdotettuun 15 §:n 2 momenttiin. Mainitun 2 momentin perustelujen mukaan käytännössä tiedoksianto suoritettaisiin esimerkiksi henkilön läsnä ollessa toimitetussa ulosmittauksessa taikka muutoin todisteellisesti. Menettämispäätöksen yhteydessä on siis edellytetty todisteellista tiedoksiantoa. Jos näin on tarkoitettu myös jäädyttämispäätöksen osalta, olisi tästä Valtakunnanvoudinviraston käsityksen mukaan syytä mainita myös jäädyttämispäätöksen tiedoksiantoa koskevissa perusteluissa.

Oikeusministeriö toteaa, että se, että menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten osalta edellytetään todisteellista tiedoksiantoa, perustuu valituksen tekemistä koskevaan ehdotettuun 20 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä, kun päätöksen kohteena oleva henkilö on hänen läsnä ollessaan

toimitetussa ulosmittauksessa taikka muulla tavoin todisteellisesti saanut tiedon Oikeusrekisterikeskuksen päätöksestä. Näin ollen todisteellisesta tiedoksiannosta alkaa kulua valituksen tekemisen määräaika.

Jäädyttämispäätösten osalta valitusoikeudesta säädetään 10 §:ssä, jossa valituksen tekemiselle ei ole asetettu määräaikaa. Näin ollen todisteellisella tiedoksiannolla ei ole vastaavaa merkitystä valitusoikeuden kannalta. Myöskään asetus ei edellytä todisteellista tiedoksiantoa. Asetuksen 32 artiklan 1 kohdan mukaan täytäntöönpanoviranomaisen on *jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanon* tai menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen jälkeen *mahdollisuuksien mukaan* annettava kyseinen *täytäntöönpano* ja päätös *kansallisen lainsäädäntönsä mukaisia menettelyjä noudattaen* viipymättä tiedoksi tiedossaan oleville henkilöille, joita asia koskee, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 11 artiklan soveltamista.

Oikeusministeriö katsoo, että ehdotettu sääntely täyttää asetuksessa asetetut edellytykset ja ettei Valtakunnanvoudinviraston ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Keskusrikospoliisi on todennut, että se ehdottaa, että 7 ja 8 §:n järjestystä muutetaan, sillä pykälien sisältö ei vastaa käytännön toimenpiteiden järjestystä.

Oikeusministeriö ei pidä välttämättömänä ehdotetun 7 ja 8 §:n järjestyksen muuttamista. Jos kuitenkin järjestystä muutetaan, tulee muuttaa myös ehdotetun 16 §:n sisältämä viittaus 8 §:ään viittaukseksi 7 §:ään.

Keskusrikospoliisi on todennut, että ehdotetussa soveltamista koskevassa laissa ei täsmennetä asetuksen 9 artiklan jättämää tulkinnanvaraisuutta siitä, mitä Suomessa tarkoittaisi annettu 48 tunnin aikaraja eli onko riittävää, että syyttäjä antaa asian poliisille tai ulosotolle täytäntöönpantavaksi vai onko konkreettisten täytäntöönpanotoimenpiteiden oltava suoritettu mainitun ajan kuluessa.

Oikeusministeriö toteaa, että keskusrikospoliisin tarkoittamaa asetuksen 9 artiklan 3 kohdan viimeistä virkettä sovelletaan suoraan, eikä siitä ole laadittu täydentävää lainsäädäntöä. Oikeusministeriö viittaa hallituksen esityksen perusteluihin (s. 27), jossa todetaan, että kohtaa on selvennetty asetuksen johdanto-osan 29 kappaleessa, jonka viimeisen virkkeen mukaan täytäntöönpanoviranomaisen olisi jäädyttämispäätösten osalta aloitettava tarpeellisten konkreettisten toimien toteuttaminen tällaisten päätösten panemiseksi täytäntöön viimeistään 48 tunnin kuluttua siitä, kun sen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta on annettu päätös. Hallituksen esityksen mukaan asetus ei siten edellytä toimien tulevan suoritetuksi kyseisessä ajassa, vaan olennaista on täytäntöönpanoa koskevien toimien aloittaminen määräajassa.

Myös asetuksen johdanto-osa, joka selventää 48 tunnin määräajan soveltamista, on suoraan sovellettavaa oikeutta.

Oikeusministeriö pitää yllä mainittua sääntelyä riittävänä ja katsoo, ettei keskusrikospoliisin huomio edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Keskusrikospoliisi on todennut, että pykälästä ei ilmene, millä viranomaisella on velvollisuus mainittujen eri viranomaisten tiedoksiantojen toimittamisesta kohdehenkilölle ”samalla” eli toimittaako velvoitteen täyttämiseksi esimerkiksi poliisi takavarikkopöytäkirjan syyttäjälle vai syyttäjä tekemänsä jäädyttämispäätöksen esimerkiksi poliisille. Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta päättämisessä keskeinen rooli on syyttäjällä.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotetun 7 §:n 1 momentin mukaan toimivaltaisen syyttäjän on viipymättä toimitettava 6 §:ssä tarkoitettu päätöksensä esitutkintaviranomaiselle jäädyttämispäätöksen panemiseksi täytäntöön takavarikosta säädetyssä järjestyksessä noudattaen soveltuvin osin pakkokeinolain 7 luvun säännöksiä. Näin ollen toisin kuin keskusrikospoliisi on todennut, pykälässä säädetään syyttäjän tekemän jäädyttämispäätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen toimittamisesta esitutkintaviranomaiselle. Ehdotetun 7 §:n 2 momentin mukaan 6 §:ssä tarkoitettu päätös annetaan tiedoksi asetuksen 32 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti samalla kuin suoritetaan ulosottokaaressa tai pakkokeinolaissa tarkoitettu tiedoksianto. Mainitun 7 §:n perusteluissa viitataan asetuksen 32 artiklan perusteluihin, joissa todetaan, että perusteltuna voidaan pitää, että artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu tiedoksianto suoritetaan samalla kertaa kuin täytäntöönpanossa suoritetaan tiedoksiantoja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Tämä varmistaisi täytäntöönpanomenettelyn kannalta oikein ajoitetun tiedoksiannon. Lisäksi perusteluissa todetaan, että käytännössä esimerkiksi takavarikon osalta artiklan 1 ja 2 kohdan mukainen tiedoksianto suoritettaisiin, kun esitutkintaviranomainen tekisi pakkokeinolain 7 luvun 9 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen.

Oikeusministeriö katsoo, ettei keskusrikospoliisin huomio edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

10 § *Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta*

Helsingin käräjäoikeus on todennut, että ehdotetun pykälän 3 momentti koskee muutoksenhakua käräjäoikeudesta hovioikeuteen. Asetuksen 9 artikla asettaa asioiden käsittelylle vaatimukset ”viivytyksettä ja yhtä ripeästi ja ensisijaisesti kuin kansallisessa tapauksessa sen jälkeen, kun täytäntöönpanoviranomainen on saanut jäädyttämistodistuksen”. Sanotut määräajat sitovat jokaista asiaa käsittelevää viranomaista ja tuomioistuinta, näin myös hovioikeutta. Helsingin käräjäoikeuden mukaan perusteluja olisi syytä tarkentaa tältä osin, sillä nykyisin viive käräjäoikeuden ratkaisusta hovioikeuden ratkaisuun on huomattavan pitkä kansainvälisen yhteistyön instrumentteja koskevissa asioissa.

Oikeusministeriö toteaa, että se pitää perusteltuna Helsingin käräjäoikeuden näkemystä, jonka mukaan 9 artiklassa asian käsittelylle asetetut vaatimukset koskevat myös hovioikeutta.

15 § *Menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpano ja tiedoksianto*

Keskusrikospoliisi on todennut, että ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan konfiskaatiotuomion täytäntöönpano suoritetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Takavarikoiden osalta tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että Oikeusrekisterikeskuksen pyynnöstä takavarikot panee lain mukaisesti täytäntöön poliisilaitos. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että jo alun perin, esimerkiksi 6 §:n takavarikkopäätökset ohjattaisiin pääsääntöisesti poliisilaitoksille, jotka siis vastaisivat myös prosessin lopputoimenpiteistä.

Oikeusministeriö toteaa, että keskusrikospoliisin ehdotus tarkoittanee, että Oikeusrekisterikeskus ei näiltä osin toimisi 13 §:ssä tarkoitettuna täytäntöönpanoviranomaisena, eikä sakon täytäntöönpanosta annettua lakia tältä osin sovellettaisi.

Asetuksen 18 artiklan mukaan menetetyksi tuomitsemista koskevat päätökset on pantava täytäntöön samalla tavoin kuin täytäntöönpanovaltion viranomaisen antamat menetetyksi tuomitsemista koskevat kansalliset päätökset. Tämä tarkoittaa sitä, että päätökset pantaisiin täytäntöön ehdotetun 15 §:n mukaisesti sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Oikeusministeriö ei pidä perusteltuna poiketa kyseisestä menettelystä, jota sovelletaan kansallisten päätösten osalta.

Oikeusministeriö viittaa myös 7 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan toimivaltaisen syyttäjän on viipymättä toimitettava 6 §:ssä tarkoitettu päätöksensä esitutkintaviranomaiselle jäädyttämispäätöksen panemiseksi täytäntöön takavarikosta säädetyssä järjestyksessä noudattaen soveltuvin osin pakkokeinolain 7 luvun säännöksiä.

Oikeusministeriö katsoo, ettei keskusrikospoliisin ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Keskusrikospoliisi on lisäksi todennut, että 15 §:n 2 momentista ei ilmene, millä viranomaisella on velvollisuus mainittujen eri viranomaisten tiedoksiantojen toimittamisesta kohdehenkilölle ”samalla” eli toimittaako velvoitteen täyttämiseksi esimerkiksi poliisi takavarikon tiedot Oikeusrekisterikeskukselle vai Oikeusrekisterikeskus tuomion täytäntöönpanoa koskevat asiakirjat poliisille. Menettämistuomioiden täytäntöönpanosta päättämisessä keskeinen rooli on Oikeusrekisterikeskuksella.

Oikeusministeriö toteaa, että säännöksen tarkoituksena on, että asetuksen 32 artiklan 1 ja 2 kohdan mukainen tiedoksianto tehtäisiin samalla kun tiedoksianto suoritetaan kansallisessa asiassa. Se kansallisesti toimivaltainen viranomainen, joka suorittaisi kansallisesti tiedoksiannon tekisi myös asetuksen 32 artiklan mukaisen tiedoksiannon. Selvänä voidaan pitää, että täytäntöönpanomenettelyssä Oikeusrekisterikeskus toimittaisi 14 §:n mukaisen menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen täytäntöönpanotoimet suorittavalle poliisille.

Oikeusministeriö viittaa myös 20 §:ään ja sen yksityiskohtaisiin perusteltuihin, jossa on selvennetty tiedoksiantoa.

Oikeusministeriö katsoo, ettei keskusrikospoliisin ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

17 § *Vakuustakavarikosta päättäminen omasta aloitteesta menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanon turvaamiseksi*

18 § *Takavarikosta päättäminen omasta aloitteesta menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanon turvaamiseksi*

Oikeusrekisterikeskus ei ole pitänyt kannatettavana sitä, että soveltamista koskevaan lakiin (17 ja 18 §) otettaisiin säännökset omasta aloitteesta tapahtuvasta jäädyttämisestä. Ehdotetun soveltamista koskevan lain 23 §:n perusteella Oikeusrekisterikeskuksen päätös, jolla on päätetty tunnustaa ja täytäntöönpanna toisen EU-jäsenvaltion antama menetetyksi tuomitsemista koskeva päätös, voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, ellei tuomioistuin toisin määrää. Tämä mahdollistaa sen, että Oikeusrekisterikeskuksen antama tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva päätös voidaan toimittaa suoraan ulosottomiehelle, joka voi huolehtia päätöksen tiedoksiantamisesta ja tarvittavista täytäntöönpanotoimista ulosottokaaren perusteella. Ehdotetun soveltamista koskevan lain 20 §:n perusteella päätöksen kohteena olevan henkilön voidaan katsoa saaneen tiedon Oikeusrekisterikeskuksen päätöksestä muun muassa hänen läsnä ollessaan toimitetussa ulosmittauksessa. Ulosottomies voi tällöin välittömästi ulosmitata päätöksen kohteena olevan henkilön omaisuutta. Ulosottomies ei kuitenkaan voisi myydä päätöksen kohteen omaisuutta tai tilittää varoja ennen kuin mainittu Oikeusrekisterikeskuksen päätös olisi lainvoimainen (ehdotettu soveltamista koskevan lain 23 §). Ulosottokaaren nojalla ulosottomiehellä on riittävät ja tehokkaat keinot päätöksen kohteena olevan henkilön omaisuuden etsimiseksi.

Oikeusrekisterikeskus on katsonut, että sakon täytäntöönpanosta annetun lain 41 §:n (omaisuuden menetys) ja 38 §:n 2 momentin (rahamääräinen menettämisseuraamus) täytäntöönpanoa koskevat säännökset turvaavat riittävällä tavalla ja tehokkaasti toisen EU-jäsenvaltion Suomeen toimittaman menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa. Oikeusrekisterikeskuksen mukaan omasta aloitteesta tapahtuvan jäädyttämisen soveltamistilanteet olisivat todella harvinaisia, koska asetuksen perusteella omaisuuden jäädyttäminen on tarkoitus tehdä sen mahdollista myöhempää menetetyksi tuomitsemista varten (ks. esimerkiksi 2 artiklan 1 kohta). Lisäksi asetuksen 14 artiklan 4 ja 5 kohdan nojalla päätöksen antavan valtion tulisi selvittää ennen menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen toimittamista täytäntöönpanovaltioon se, onko päätöksen kohteena olevalla henkilöllä tuloja tai omaisuutta täytäntöönpanovaltiossa. Ehdotetun soveltamista koskevan lain 6 § turvaa siten riittävällä tavalla päätöksen antaneen valtion intressejä, koska ehdotetun säännöksen perusteella Suomessa voitaisiin kuitenkin tunnustaa ja täytäntöönpanna toisen EU-jäsenvaltion antama jäädytyspäätös menetetyksi

tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Lisäksi Oikeusrekisterikeskus katsoo, että ehdotetut soveltamista koskevan lain 16-18 §:t lisäisivät toimivaltaisten viranomaisten tehtäviä ja voisivat jopa aiheuttaa viivästyksiä menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanolle. Edellä mainituista syistä, ja koska Suomessa tuomitun lainvoimaisen menettämisseuraamustuomion jälkeen vastaava omasta aloitteesta tapahtuva omaisuuden jäädyttäminen ei ole mahdollista, Oikeusrekisterikeskus on esittänyt, että esityksestä poistetaan kokonaan soveltamista koskevan lain 16-18 §.

Helsingin käräjäoikeus on todennut, että asetuksen 18 artiklan 5 kohta ei ole velvoittava. Käräjäoikeus on todennut, että kansallinen lainsäädäntömme ei myöskään tunne jäädyttämistä keinona lainvoimaisen tuomion antamisen jälkeen turvata tuomitun korvausvelvollisuuden tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpano. Esityksen perusteluista ei käy ilmi, mikä on se todellinen tarve tämän kaltaisen turvaamistoimen säätämiselle. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan Oikeusrekisterikeskuksen toimivaltuudet tällä hetkellä riittävät täyttämään turvaamistarpeen, kun toisesta jäsenvaltiosta tulee menetetyksi tuomitsemista koskeva päätös Suomeen täytäntöönpantavaksi. Edellä mainittujen syiden vuoksi perustelut kaipaavat täydennystä sen arvioimiseksi, onko olemassa todellista tarvetta 17 §:n kaltaisen menettelyn toimivallan säätämiselle. Itse säännöksen ja siinä esitetyn pakkokeinolain 6 luvun mukaisen menettelyn osalta käräjäoikeudella ei ollut lausuttavaa.

Syyttäjälaitos on kuulemisen jälkeen toimitetussa lisälausunnossa muuttanut aiempaa kantaansa ja todennut, että mikäli edellä mainittu Oikeusrekisterikeskuksen esittämä kanta pitää paikkansa, oma-aloitteista jäädyttämistä koskevat pykälät tulisi poistaa soveltamista koskevasta laista tai ainakin muokata niin, että Oikeusrekisterikeskus toimittaisi tiedon konfiskaatiomääräyksestä syyttäjälle vain, jos erillinen jäädyttäminen kyseisessä tapauksessa olisi tarpeen konfiskoitavan omaisuuden turvaamiseksi. Lisäksi Syytäjälaitos on todennut, että asetus ei edellytä yksittäisen jäsenvaltion saattavan lainsäädäntöönsä omaisuuden oma-aloitteista jäädyttämistä.

Oikeusministeriö toteaa, että lausuntokierroksella ollut luonnos hallituksen esitykseksi ei sisältänyt edellä mainittuja ehdotettuja 16-18 §:ää. Säännökset on lisätty hallituksen esitykseen muun ohella Valtakunnansyyttäjänviraston lausuntokierroksella antaman lausunnon johdosta, jossa on todettu, että tehokkaan rikoshyötyyn puuttumisen kannalta ei myöskään voida pitää hyvänä sitä, että Suomi ei voisi ryhtyä jäädyttämiseen oma-aloitteisesti, jos siihen Suomeen toimitetun konfiskaatiopäätöksen täytäntöönpanon onnistumiseksi olisi tarvetta.

Oikeusministeriö pitää sinänsä perusteltuina Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksiä siitä, että omasta aloitteesta tapahtuvan jäädyttämisen soveltamistilanteet olisivat todennäköisesti todella harvinaisia ja että sakon täytäntöönpanosta annetun lain täytäntöönpanoa koskevat säännökset turvaisivat riittävällä tavalla ja tehokkaasti toisen EU-jäsenvaltion Suomeen toimittaman menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa. Oikeusministeriö kuitenkin katsoo, että asetuksen 18 artiklan 5 kohtaa voidaan tulkita myös siten, että täytäntöönpanoviranomaisen tulee voida harkinnanvaraisesti

päättää oma-aloitteisesta jäädyttämisestä. Koska asetus on suoraan sovellettava, oma-aloitteinen jäädyttäminen saattaisi olla mahdollista myös suoraan asetuksen 18 artiklan 5 kohdan nojalla. Tältä kannalta oikeusministeriö on katsonut, että asetuksen tehokkaan soveltamisen kannalta on perusteltua selventää noudatettava menettely kansallisessa lainsäädännössä. Ongelmallisena ei voida pitää, että sääntely tulisi todennäköisesti hyvin harvoin sovellettavaksi. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että vaikka Suomessa kansallisessa menettelyssä uusista jäädyttämistoimista päättäminen ei ole mahdollista lainvoimaisen menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen antamisen jälkeen, kansainvälisessä rikosoikeusyhteistyössä pakkokeinolain 6 luvun 8 § ja 7 luvun 21 § ovat jo pitkään mahdollistaneet vakuustakavarikon ja takavarikon käytön Suomessa myös niissä tilanteissa, joissa menettämisseuraamus on jo tuomittu vieraan valtion tuomioistuimen antamalla päätöksellä, joka on saanut lainvoiman. Näin ollen kansainvälistä rikosoikeusyhteistyötä koskevan sääntelyn osalta oma-aloitteinen jäädyttäminen ei olisi merkittävästi nykysääntelyn periaatteista poikkeava menettely.

Oikeusministeriö ei pidä perusteltuna Syyttäjälaitoksen ehdottamaa muutosehdotusta Oikeusrekisterikeskuksen ilmoitusvelvollisuuteen. Oikeusrekisterikeskuksen toiminnan kannalta on selkeämpää, että ilmoitusvelvollisuus on ehdotetun 16 §:n mukainen. Muuten arvio pakkokeinon käyttämisen tarpeellisuudesta siirrettäisiin Oikeusrekisterikeskukselle, joka ei ole pakkokeinolain mukainen toimivaltainen viranomainen päättämään pakkokeinojen käytöstä. Kun syyttäjä saisi ehdotetun 16 §:n mukaisen ilmoituksen Oikeusrekisterikeskukselta, syyttäjä voisi tiedustella Oikeusrekisterikeskuksen näkemystä asiassa.

Oikeusministeriö katsoo, etteivät ehdotukset edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Syyttäjälaitos on todennut, että se pitää epätarkoituksenmukaisena syyttäjän erilaista toimivaltaa ja menettelyä täytäntöönpanotoimissa riippuen siitä, onko toinen jäsenvaltio lähettänyt menettämisseuraamuksen mukana jäädyttämispäätöksen, jolloin menettely olisi ehdotetun 6 §:n mukainen, vai toimiiko syyttäjä oma-aloitteisesti Oikeusrekisterikeskukselta samaansa tiedon jälkeen, jolloin menettely olisi ehdotetun 17 ja 18 §:n mukainen.

Sisäministeriö on todennut, että käytännössä ehdotetun soveltamista koskevan lain 17 §:n osalta syyttäjän toimivalta poikkeaisi yleisesti syyttäjällä olevasta toimivallasta eli ehdotetusta soveltamista koskevan lain 6 §:stä, jonka mukaan syyttäjällä olisi edelleen toimivalta määrätä jäädyttämispäätös pantavaksi täytäntöön vakuustakavarikosta säädetyssä järjestyksessä ilman tuomioistuimelle esitettävää vaatimusta. Sisäministeriön mukaan soveltamista koskevan lain 17 §:n omaisuuden turvaamisen tavoite on kannatettava, mutta toimivalta tulisi säätää suoraan syyttäjälle omaisuuden turvaamiseksi vastaavalla tavalla kuin soveltamista koskevan lain 6 §:ssä. Asianosaisilla olisi joka tapauksessa käytettävissään säädetyt oikeussuojakeinot. Lisäksi turvaaminen liittyisi jo toisen jäsenvaltion menettämisseuraamusratkaisuun eli käytännössä rikosasian vastuukysymykset olisivat lainvoimaisesti ratkaistu.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö.

Oikeusministeriö toteaa, että tilanteessa, jossa toinen jäsenvaltio on lähettänyt menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen mukana jäädyttämispäätöksen, syyttäjän noudattama menettely olisi ehdotetun 6 §:n mukainen, sillä kyse olisi ehdotetun 6 §:n mukaisesta toisen jäsenvaltion tekemän jäädyttämispäätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen tekemisestä. Suomessa tehtävän tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen pohjana olisi toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tekemä jäädyttämispäätös, joka olisi asetuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti tunnustettava.

Kun syyttäjä taas toimisi ehdotetun 17 ja 18 §:n mukaisesti oma-aloitteisesti, menettelyn pohjana ei olisi toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tekemää jäädyttämispäätöstä, vaan 18 artiklan 5 kohdan sanamuodon mukaisesti syyttäjä voisi päättää jäädyttää omaisuuden omasta aloitteestaan kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Koska ehdotetun 17 ja 18 §:n mukaisessa menettelyssä ei siis ole kyse toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen jäädyttämispäätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta, vaan kansallisen menettelyn soveltamisesta, oikeusministeriö pitää perusteltuna, että menettely poikkeaa 6 §:n mukaisesta menettelystä. Syyttäjälaitoksen ehdotus tarkoittaisi vakuustakavarikon osalta, että syyttäjä voisi itsenäisesti päättää vakuustakavarikosta, vaikka pakkokeinolain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan vakuustakavarikosta päättää tuomioistuin. Oikeusministeriö ei pidä perusteltuna, että kansallisen lainsäädännön mukaisesti tehtävän oma-aloitteisen vakuustakavarikon osalta poikettaisiin pakkokeinolain mukaisesta sääntelystä, jonka mukaan vakuustakavarikosta päättää tuomioistuin. Ehdotetun 17 §:n sisältö vastaisi pääasiallisesti pakkokeinolain 6 luvun 8 §:n sisältöä, jossa säädetään vakuustakavarikosta päättämisestä vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta. Ehdotetun takavarikkoa koskevan 18 §:n osalta lisäedellytyksenä pakkokeinolain mukaiseen sääntelyyn on, Oikeusrekisterikeskus voisi tehdä 14 §:n mukaisen menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen. Oikeusministeriö pitää tätä lisäedellytystä perusteltuna, sillä takavarikkoa ei ole perusteltua toteuttaa, jos olisi selvää, että menetetyksi tuomitsemista koskeva päätös olisi sen luonteinen, ettei Oikeusrekisterikeskus tekisi sen osalta tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaa päätöstä.

Oikeusministeriö katsoo, ettei Syyttäjälaitoksen, sisäministeriön ja keskusrikospoliisin ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Sisäministeriö on lisäksi todennut, että operatiivisen toiminnan kannalta soveltamista koskevan lain 17 §:n mukaista menettelyä omaisuuden haltuun saamiseksi voidaan pitää varsin tehottomana ja kiiretilanteisiin soveltumattomana. Omaisuuden kätkemis- ja hukkaamisvaaraa lisää se, että tuomioistuimen olisi ilmoitettava kohdehenkilölle ratkaistavaksi tulleesta vakuustakavarikkoasian käsittelystä. Ennen omaisuuden haltuunottoa menettämisseuraamukseen tuomittu tulisi tietoiseksi siitä, että viranomaiset ovat puuttumassa henkilön omaisuuteen Suomessa.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotetun soveltamista koskevan lain 17 §:n mukaan tuomioistuin tekisi päätöksen vakuustakavarikosta vastaavalla tavalla kuin se päättää vakuustakavarikosta pakkokeinolain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisesti. Asian julkisuus määräytyy kyseisen menettelyn mukaisesti. Oikeusministeriö ei pidä perusteltuna, että asian julkisuudesta säädettäisiin kansallisesta menettelystä poikkeavasti.

Oikeusministeriö katsoo, ettei sisäministeriön ja keskusrikospoliisin esittämä huomio edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Sisäministeriö on myös todennut, että soveltamista koskevaan lakiin olisi kirjattava tarpeelliset viittaukset siihen, kuka panee täytäntöön syyttäjän tekemät päätökset.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotetun 17 §:n 3 momentissa säädetään, että vakuustakavarikosta on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolaissa säädetään. Ehdotetun 18 §:n 2 momentissa säädetään, että takavarikosta on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolaissa säädetään. Näin ollen ehdotetun 17 §:n nojalla tuomioistuin antaisi pakkokeinolain mukaisen vakuustakavarikkoa koskevan päätöksen ja ehdotetun 18 §:n nojalla syyttäjä antaisi pakkokeinolain mukaisen takavarikkoa koskevan päätöksen. Tämä tarkoittaisi myös, että päätösten täytäntöönpano määräytyisi pakkokeinolain säännösten mukaisesti, eikä erityistä lisäsääntelyä tarvita. Oikeusministeriö vielä viittaa pakkokeinolain 6 luvun 8 §:ään ja 7 luvun 21 §:ään, jotka ovat vastaavia säännöksiä. Myöskään näissä säännöksissä ei ole erityisiä säännöksiä päätösten täytäntöönpanosta.

Oikeusministeriö katsoo, ettei sisäministeriön ja keskusrikospoliisin esittämä huomio edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Sisäministeriö on vielä todennut, että pykälien tehokkaan soveltamisen kannalta on tärkeä huomata, että esitutkintaviranomaisilla ei ole toimivaltaa omaisuuden jäljittämiseen lainvoimaisen tuomion jälkeen, vaikka käytännössä omaisuus tulisi olla jäljitettynä ennen turvaamistoimenpiteistä päättämistä.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö.

Oikeusministeriö ensinnäkin viittaa edellä esitettyyn omaisuuden jäljittämisestä. Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että käytännössä syyttäjä tuskin ryhtyy ehdotetun 17 ja 18 §:n mukaisiin toimenpiteisiin, jollei ole tietoa omaisuuden sijainnista Suomessa.

Oikeusministeriö katsoo, ettei sisäministeriön ja keskusrikospoliisin esittämä huomio edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Syytäjälaitos on kuulemisen jälkeen toimitetussa lisälausunnossa todennut, että tuomioistuinten toimivallan osalta hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että syyttäjä veisi

asian siihen tuomioistuimeen, jonka alueella omaisuus sijaitsee. Kun muut jäädyttämismääräyksen täytäntöönpanoon liittyvät tuomioistuintehtävät hoidetaan Helsingin käräjäoikeudessa, ei tätä voida pitää onnistuneena ratkaisuna.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotettu 17 §:n 2 momentti mahdollistaa tuomioistuinkäsittelyn myös sellaisessa käräjäoikeudessa, missä asian käsittely muuten voi tarkoituksenmukaisesti tapahtua. Asian käsittely voi näin ollen tapahtua myös Helsingin käräjäoikeudessa.

Oikeusministeriö ei pidä muutosehdotusta välttämättömänä, mutta sen toteuttaminen vahvistaisi asioiden keskittämistä Helsingin käräjäoikeuteen, mitä voidaan pitää perusteltuna. Tämän johdosta oikeusministeriö ehdottaa, että ehdotetun 17 §:n 2 momentin ensimmäinen virke muutetaan seuraavasti:

> 17 §
> *Vakuustakavarikosta päättäminen omasta aloitteesta menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanon turvaamiseksi.*
>
> —
> Vakuustakavarikosta 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa päättää *Helsingin käräjäoikeus* tai *se käräjäoikeus, jossa* asian käsittely muuten voi tarkoituksenmukaisesti tapahtua. Kun tuomioistuin päättää panna omaisuutta vakuustakavarikkoon, sen on samalla asetettava määräaika, jonka vakuustakavarikko on voimassa. Tuomioistuin voi toimivaltaisen syyttäjän viimeistään viikkoa ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää tätä aikaa. Tuomioistuimen on otettava määräajan pidentämistä koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa.
> —

19 § *Valittaminen menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta*

Pirkanmaan käräjäoikeus on todennut, että koska ehdotetun soveltamista koskevan lain 21 §:n 5 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskusta edustavan virkamiehen olisi oltava läsnä käräjäoikeuden istunnossa valitusta käsiteltäessä, olisi tällä perusteella Kanta-Hämeen käräjäoikeus sopiva 19 §:n 1 momentin mukainen oikeuspaikka. Sekä Kanta-Hämeen käräjäoikeus että Oikeusrekisterikeskus sijaitsevat Hämeenlinnassa. Tällä voi olla merkitystä, kun tavoitellaan edellytettyä kiireellistä käsittelyä.

Käräjäoikeus on lisäksi todennut, että toisaalta ehdotettu oikeuspaikkasäännös, jossa oikeuspaikaksi on määritelty Pirkanmaan käräjäoikeus, vastaa vastavuoisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain (222/2008, jäljempänä *menettämisseuraamuslaki*) 8 §:n sääntelyä. Mikäli ehdotettua oikeuspaikkasäännöstä muutettaisiin, tulisi vastaavasti menettämisseuraamuslain 8 §:ää muuttaa samassa yhteydessä.

Oikeusministeriö toteaa, että Pirkanmaan käräjäoikeuden valintaa oikeuspaikaksi on perusteltu menettämisseuraamuslakia koskevassa hallituksen esityksessä 47/2007 vp, s. 10. Hallituksen esityksessä on todettu, että valituksia käsittelevä tuomioistuin käsittelisi ennen kaikkea puitepäätöksessä tarkoitettuja kieltäytymisperusteita, jotka ovat luonteeltaan rikosoikeudellisia. Kieltäytymisperusteet ovat lisäksi pitkälti samoja kuin muissa EU:n vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen sisältävissä instrumenteissa ja niiden täytäntöönpanolaeissa. Kyseisessä hallituksen esityksessä on pidetty perusteltuna, että rikosoikeudellista erityisasiantuntemusta vaativat tehtävät keskitetään tiettyihin käräjäoikeuksiin. Näin voidaan taata paremmin asiassa vaadittavan asiantuntemuksen ja erikoistumisen syntyminen sekä yhdenmukaisen linjan kehittyminen. Oikeusturva näin ollen paranee. Kyseisessä hallituksen esityksessä on katsottu perustelluksi keskittää muutoksenhaku Pirkanmaan käräjäoikeuteen, sillä se sijaitsee maantieteellisesti lähellä Hämeenlinnassa sijaitsevaa Oikeusrekisterikeskusta. Sellaisten tapausten lukumäärä, joissa muutoksenhakuun turvauduttaisiin, olisi kuitenkin todennäköisesti varsin vähäinen.

Menettämisseuraamislain säätämisen jälkeen osa Pirkanmaan käräjäoikeudelle säädetyistä EU-yhteistyöhön liittyvistä tehtävistä on siirretty Helsingin käräjäoikeudelle. Pirkanmaan käräjäoikeus on kuitenkin toimivaltainen muutoksenhakutuomioistuin vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta taloudellisiin seuraamuksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetussa laissa (231/2007). Myös kyseisessä laissa on kyse muutoksenhakuoikeudesta Oikeusrekisterikeskuksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaan päätökseen. Pirkanmaan käräjäoikeus on myös yksi toimivaltaisista muutoksenhakutuomioistuimista tutkintavankeuden vaihtoehtona määrättyjä valvontatoimia koskevan puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetussa laissa (620/2012). Lisäksi, kuten edellä on todettu, Pirkanmaan käräjäoikeus on toimivaltainen muutoksenhakutuomioistuin voimassa olevassa menettämisseuraamuslaissa. Kanta-Hämeen käräjäoikeudelle ei sitä vastoin ole säädetty erityisiä EU:n rikosoikeudelliseen yhteistyöhön liittyviä tehtäviä. Oikeusministeriö ei myöskään katso, että välimatka Tampereen ja Hämeenlinnan välillä olisi ongelmallinen ottaen erityisesti huomioon jo voimassa olevan lainsäädännön sisältö.

Oikeusministeriö ei pidä Pirkanmaan käräjäoikeuden ehdotusta oikeuspaikan vaihtamisesta perusteltuna ja katsoo, ettei ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Valtakunnanvoudinvirasto on todennut, että ehdotetun 19 §:n mukaan menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetusta päätöksestä valittaminen on ohjattu Pirkanmaan käräjäoikeudelle. Toisin kuin jäädyttämispäätöksen osalta, esityksessä ei ole mainintaa siitä, tuleeko myös ulosoton täytäntöönpanotoimiin kohdistuvat valitukset osoittaa Pirkanmaan käräjäoikeuden käsiteltäviksi. Muuten toimivaltainen valitustuomioistuin määräytyy ulosottokaaren 11 luvun 2 §:n perusteella ja 1.12.2020 lukien ulosottokaaren 11 luvun 2 a §:n perusteella. Valtakunnanvoudinvirasto katsoo, että näissä asioissa jäädyttämispäätöksiä vastaavasti myös

muutoksenhaku ulosottomiehen toimenpiteistä olisi tarkoituksenmukaista keskittää Pirkanmaan käräjäoikeudelle.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotettu 19 § vastaa voimassa olevan menettämisseuraamuslain 8 §:ää. Oikeusministeriö ei pidä Valtakunnanvoudinviraston muutosehdotusta välttämättömänä ja katsoo, että ehdotus ei edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

20 § *Valituksen tekeminen*

Turun hovioikeus on todennut, että ehdotettu 20 §:n 3 momentti vastaa pitkälle ulosottokaaren 11 luvussa omaksuttua menettelyä. Ehdotuksessa on kuitenkin vireilletulon osalta poikettu ulosottokaaren sääntelystä, jonka mukaan valitus tulee vireille käräjäoikeudessa, kun valituskirjelmä saapuu ulosottomiehen kansliaan. Ehdotuksen perusteluissa ei kuitenkaan ole tarkemmin perusteltu ehdotettua vireilletuloajankohtaa tai sen merkitystä eikä sitä, miksi on haluttu poiketa ulosottokaaressa omaksutusta sääntelystä.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotettu vireilletuloa koskeva 20 §:n 4 momentin sääntely vastaa voimassa olevan menettämisseuraamuslain 9 §:n 4 momentin sääntelyä. Tiedossa ei ole, että sääntelyn soveltaminen olisi aiheuttanut ongelmia, eikä oikeusministeriö tämän johdosta pidä perusteltuna voimassa olevan sääntelyn muuttamista.

Oikeusministeriö katsoo, että Turun hovioikeuden huomio ei edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

21 § *Asian käsittely tuomioistuimessa*

Pirkanmaan käräjäoikeus toteaa, että ehdotetun pykälän 4 momentin mukainen säännös, jonka mukaan tuomioistuimen olisi tarvittaessa myös omasta aloitteestaan selvitettävä asiaa, ei luontevasti istu rikosprosessiin.

Oikeusministeriö toteaa, että kyseinen ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan menettämisseuraamuslain 10 §:n 4 momenttia. Pirkanmaan käräjäoikeus ei kuitenkaan selvennä, miltä osin säännös on ollut ongelmallinen voimassa olevan lain soveltamisessa. Säännöstä on tarkemmin perusteltu menettämisseuraamuslakia koskevassa hallituksen esityksessä 47/2007 vp, s. 49. Kyseisen hallituksen esityksen mukaan tuomioistuimella olisi oikeusturvasyistä keskeinen rooli asian selvittämisessä. Tämän vuoksi pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että käräjäoikeuden on huolehdittava siitä, että asia tulee perusteellisesti käsitellyksi. Sekä kyseisen hallituksen esityksen että nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 72) todetaan, että tuomioistuimen velvollisuutena olisi siten aktiivisen prosessinjohdon keinoin ja tarvittaessa myös omasta aloitteestaan selvittää asiaa ja hankkia siihen liittyvää selvitystä. Tuomioistuin olisi muun muassa oikeutettu oma-aloitteisesti hankkimaan näyttöä siinä määrin kuin se katsotaan

tarpeelliseksi. Tuomioistuimen aktiivisen roolin tulisi luonnollisesti nojautua asian tasapuolisen ja puolueettoman käsittelyn vaatimukseen.

Sääntelyn voidaan katsoa pohjautuvan ehdotetun 21 §:n 1 momentin perusteluissa esitettyyn (s. 72), sillä tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevassa valitusasiassa ei olisi kysymys rikosasiasta, mutta rikosprosessin periaatteet soveltuisivat siihen paremmin kuin riita-asian oikeudenkäyntiperiaatteet. Valitusasiaa ei käräjäoikeudessa ajaisi virallinen syyttäjä vaan päätöksen kohteena oleva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Koska valitusasia olisi tällä tavoin poikkeuksellinen, myös pykälän 4 momentin sääntelyä voidaan pitää perusteltuna.

Oikeusministeriö katsoo, ettei Pirkanmaan käräjäoikeuden esittämä näkemys edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Turun hovioikeus on todennut ehdotetun pykälän 4 ja 5 momentin osalta, joissa on esitetty käräjäoikeuden velvollisuudesta huolehtia siitä, että asia tulee perusteellisesti käsitellyksi ja asianosaisen läsnäolovelvollisuudesta käräjäoikeuden istunnossa ja poissaolon seuraamuksista, että kysymys on asiaan osallisten intressistä tapahtuvasta muutoksenhausta, jossa asianosaisen omalle menettelylle asiansa käsittelyssä tulisi antaa ehdotettua enemmän merkitystä harkittaessa asianosaisen oikeussuojan tarvetta. Hallintoprosessista tutun asian selvittämisvelvollisuuden käyttöala on muutenkin yleisissä tuomioistuimissa hyvin rajoitettu. Tuomioistuimen selvittämisvelvollisuutta ei tule ulottaa pidemmälle, kuin valittaja haluaa ja valittajan poissaolon seuraamuksia harkittaessa voisi olla perusteltua arvioida asiaa soveltuvin osin vastaavasti kuin valitettaessa käräjäoikeuden ratkaisusta hovioikeuteen. Hovioikeus viittaa tältä osin oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 18 §:ään, jossa on säädetty asianosaisen kutsumisesta hovioikeuden käsittelyyn ja poissaolon seuraamuksista.

Oikeusministeriö viittaa yllä olevaan Pirkanmaan käräjäoikeuden näkemykseen esitettyyn oikeusministeriön kantaan siltä osin kuin kyse on pykälän 4 momentin säännöksestä asian tulemisesta perusteellisesti käsitellyksi.

Siltä osin kuin kyse on pykälän 5 momentin säännöksistä asianosaisen läsnäolovelvollisuudesta käräjäoikeuden istunnossa ja poissaolon seuraamuksista, oikeusministeriö toteaa, että sääntely vastaa voimassa olevan menettämisseuraamuslain 10 §:n 5 momentin sääntelyä. Tiedossa ei ole, että sääntelyn soveltaminen olisi aiheuttanut ongelmia, eikä oikeusministeriö tämän johdosta pidä perusteltuna voimassa olevan sääntelyn muuttamista.

Oikeusministeriö katsoo, että Turun hovioikeuden huomiot eivät edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

22 § *Muutoksenhaku käräjäoikeuden päätökseen*

Turun hovioikeus on todennut, että pykälän 2 momentissa hovioikeudelle asetettua velvollisuutta varata Oikeusrekisterikeskukselle tilaisuus tulla kuulluksi valitusasiaa käsiteltäessä ei tulisi asettaa ehdotuksesta tulkittavissa olevalla tavalla ehdottomaksi. Hovioikeus viittaa oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 3 §:n 1 momentin säännökseen, jonka mukaan vastausta valitukseen ei tarvitse pyytää, jos vastauksen pyytäminen on ilmeisen tarpeetonta.

Oikeusministeriö toteaa, että sääntely vastaa voimassa olevan menettämisseuraamuslain 11 §:n 2 momentin sääntelyä. Tiedossa ei ole, että sääntelyn soveltaminen olisi aiheuttanut ongelmia, eikä oikeusministeriö tämän johdosta pidä perusteltuna voimassa olevan sääntelyn muuttamista.

Oikeusministeriö katsoo, että Turun hovioikeuden huomio ei edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

24 § *Ilmoitusvelvollisuus*

Turun hovioikeus on todennut, että se pitää tärkeänä, että ilmoitusvelvollisuus tulee asianmukaisesti huomioiduksi asian käsittelyssä käytettävissä tietojärjestelmissä.

Oikeusministeriö pitää Turun hovioikeuden näkemystä perusteltuna ja katsoo, että Turun hovioikeuden huomio ei edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

27 § *Päätös omaisuuden palauttamisesta loukatulle tai loukatulle suoritettavasta korvauksesta*

Professori Sakari Melander on todennut, että sisällöllisesti ja asiallisesti ehdotettua muutosta voidaan pitää perusteltuna ja asetuksen tavoitteiden mukaisena. Toisaalta ehdotettu asiaa koskeva sääntely on hyvä esimerkki eurooppalaisen rikosoikeuden kansallista rikosoikeudellista sääntelyä monimutkaistavasta vaikutuksesta. Asialla on merkitystä rikosoikeudellisen sääntelyn ennakoitavuuden, selkeyden ja täsmällisyyden näkökulmasta. Ei välttämättä ole erityisen perusteltua rakentaa sääntelyä siten, että kansallisessa lainsäädännössä omaksutusta pääsäännöstä säädetään kaksi toisistaan hieman poikkeavaa poikkeusta, joista toinen vielä säädetään yksinomaan tietyn EU:n vastavuoroisen tunnustamisen instrumentin soveltamisalaa koskevaksi. Professori Melander toteaa, että hyvin perustein voidaan kysyä, täyttääkö tämänkaltainen sääntely selkeyden ja ennakoitavuuden asettamat vaatimukset ja onko perusteltua säätää soveltamisalaltaan vain asetuksen soveltamistilanteisiin rajatusta poikkeuksesta vai voisiko rikoslain 10 luvun 2 §:n sääntelyä tältä osin arvioida kokonaisuutena uudelleen.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotetun 27 §:n soveltamisala on rajoitettu koskemaan vain asetusta, koska sen mukaisia päätöksiä tarvitaan vain asetuksen soveltamisalalla. Hallituksen esityksessä on kyse asetuksen edellyttämän välttämättömän täydentävän lainsäädännön laatimisesta. Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeri-

össä, eikä siinä ole ollut tarkoituksena ratkaista kysymyksiä, jotka eivät suoraan liity asetuksen voimaantuloon. Rikoslain 10 luvun 2 §:n laajempi muuttaminen vaatisi laajaa valmistelua sen selvittämiseksi, ovatko lainsäädäntömuutokset tarpeellisia ja jos ovat, niin minkä sisältöisiä, eikä tätä selvitystä voida tehdä tässä yhteydessä.

Voidaan arvioida, että asetuksen 30 artiklan mukaisia tapauksia esiintyisi vain harvoin ja näin ollen myös ehdotettu 27 § tulisi vain harvoin sovellettavaksi. Tämän johdosta oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena, että asetuksen voimaantulon johdosta ryhdyttäisiin myöhemmässäkään vaiheessa muuttamaan kansallisen lainsäädännön perusratkaisuja, joita asetuksen ei voida katsoa edellyttävän.

Oikeusministeriö katsoo, ettei professori Melanderin ehdotus ei edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Sisäministeriö on todennut, että soveltamista koskevan lain soveltamisen kannalta jää epäselväksi, kuuluuko omaisuuden palauttamisesta ja korvauksesta informointivelvollisuus esitutkintaviranomaiselle vai koska kyse on tuomioistuinvaiheessa loukatun pyynnöstä ratkaistavasta asiasta, niin voiko viranomainen jättää asian asianomistajan tai hänen avustajansa huolehdittavaksi oikeudenkäynnissä. Sisäministeriön mukaan tällä on merkitystä siksi, että jos asianomistaja ei hyödynnä ehdotetun soveltamista koskevan lain 27 ja 28 §:n mahdollisuutta, jälkikäteen mahdollisesti hyötynä turvatusta ja kotimaahan palautuneesta rikoshyödystä hän voi pyytää korvausta rikoslain 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisesti. Pääsääntöisesti asetuksen 30 artiklan mukaisesti turvaava jäsenvaltio ei kuitenkaan palauta enintään 10 000 euron summia ja sen ylittävältä osalta palautetaan pääsääntöisesti vain puolet. Toisin sanoen menestyksekkäästä rikoshyödyn poisottamisesta huolimatta asianomistajan intressien turvaaminen jäisi näin vajavaiseksi.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö. Lisäksi keskusrikospoliisi on kiinnittänyt huomiota siihen, että lakiesityksestä ei ilmene, missä määrin vaihtoehdot edellyttävät asianomistajan oma-aloitteisia toimenpiteitä ja missä määrin viranomaisten tulisi informoida käytettävissä olevista eri vaihtoehdoista asianomistajan intressien turvaamiseksi. Vaikka uudistuksista tullaan todennäköisesti järjestämään koulutusta, sovellettavia menettelytapoja jää useita: turvaaminen asetusta soveltavissa EU-jäsenmaissa, turvaaminen voimaan jäävän jäädyttämispuitepäätöksen maissa eli Irlannissa ja Tanskassa sekä turvaaminen EU:n ulkopuolisissa eli niin sanotuissa kolmansissa maissa.

Oikeusministeriö toteaa, että esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 18 §:ssä säädetään asianomistajan oikeuksista ilmoittamisesta. Pykälän 5 kohdan mukaan esitutkintaviranomaisen on ilmoitettava asianomistajalle ilman aiheetonta viivytystä siinä laajuudessa kuin se on erityisesti asianomistajan henkilöön liittyvät seikat ja rikoksen laatu huomioon ottaen tarpeen muun ohella oikeudesta esittää yksityisoikeudellinen vaatimus syyteasian yhteydessä. Oikeusministeriö katsoo, että kyseistä säännöstä on perusteltua tulkita siten, että se kattaa ehdotetun soveltamista koskevan lain 27 ja 28 §:n sisällön tilanteessa, jossa on tiedossa, että asetuksen 30 artikla voisi tulla sovellettavaksi. Esitutkintalain

säännös perustuu rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2012/29/EU. Oikeusministeriö katsoo, että esitutkintalain sääntelyä tulee tulkita mainitun direktiivin sisällön mukaisesti. Mainitun direktiivin 4 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että uhrille annetaan ilman aiheetonta viivytystä tieto siitä, miten ja millä edellytyksin uhri voi saada korvausta. Direktiivin mukaan tieto tulee antaa siitä alkaen, kun uhri on ensimmäistä kertaa yhteydessä toimivaltaiseen viranomaiseen, jotta hän voi käyttää direktiivissä vahvistettuja oikeuksia.

Oikeusministeriö katsoo, ettei sisäministeriön ja keskusrikospoliisin huomio edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Sisäministeriö on lisäksi todennut, että asetuksen 30 artikla tulee lisäämään poliisin työtä ja kustannuksia, sillä Suomen ollessa täytäntöönpanovaltio, poliisille välitettäisiin tieto takavarikossa olevasta, asianomistajalle palautettavasta omaisuudesta. Hallituksen esityksestä ei ilmene, kuinka palauttaminen käytännössä tapahtuisi ja kuka Suomen viranomaisista vastaisi kustannuksista. Esimerkiksi jos takavarikossa on asianomistajan espanjalainen purjevene, niin olisiko poliisin palautettava purjevene Espanjaan vai onko riittävää, että aluksen ilmoitettaisiin olevan noudettavana Suomessa.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö. Lisäksi keskusrikospoliisi on todennut, että takavarikoidun omaisuuden säilyttämisestä, hallinnoinnista sekä palauttamisesta aiheutuu kuluja poliisille.

Oikeusministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä (s. 53) on todettu, että kun Suomi toimisi 30 artiklan mukaisena täytäntöönpanojäsenvaltiona, jolle toimitettaisiin tieto artiklan 1 kohdan mukaisesta päätöksestä, täytäntöönpanoviranomaisena toimiva Oikeusrekisterikeskus soveltaisi suoraan artiklan 2-4 kohdan sääntelyä. Menettelyssä voitaisiin 15 §:n mukaisesti ottaa huomioon sakon täytäntöönpanolaissa tarkoitettu menettely.

Oikeusministeriö toteaa, että asetuksen 30 artiklan lähtökohtana on, että täytäntöönpanosta vastaava jäsenvaltio vastaa omaisuuden palauttamisesta. Koska takavarikoitu omaisuus olisi poliisin hallussa ja poliisi olisi sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaan toimivaltainen viranomainen, joka käytännössä vastaa täytäntöönpanotoimista, vastuu omaisuuden palauttamisesta kuuluisi poliisille.

Asetuksen 31 artiklassa säädetään kustannuksista. Artiklan 1 kohdan pääsäännön mukaan kukin jäsenvaltio vastaa asetuksen soveltamisesta aiheutuvista kustannuksistaan. Näin ollen asetuksen lähtökohtana on, että 30 artiklan mukainen täytäntöönpanosta vastaava jäsenvaltio vastaisi myös kustannuksista. Kansallisesti kustannuksista vastaisi toimivaltaisena viranomaisena toimiva poliisi, kuten kansallisissa asioissa.

Jos täytäntöönpano aiheuttaisi suuria tai poikkeuksellisia kustannuksia, asetuksen 31 artiklan 2 kohta mahdollistaa, että täytäntöönpanoviranomainen voi esittää päätöksen antaneelle viranomaiselle ehdotuksen kustannusten jakamisesta.

29 artikla *Jäädytetyn omaisuuden palauttaminen uhrille*

Sisäministeriö on todennut, että hallituksen esityksessä ei käy ilmi, miten toimitaan omaisuuden palauttamisen kanssa tilanteissa, joissa jäädytettyä omaisuutta koskeva asia ei koskaan etene syytteeseen tai tuomioistuimeen asti. On täysin mahdollista, että rikoksesta epäiltyä ei tavoiteta tai hänen henkilöllisyyttään ei kyetä selvittämään. Omaisuuden palauttaminen asianomistajalle voi kuitenkin olla täysin selvää. Hallituksen esitystä tulisi tältä osin tarkentaa ainakin päätöksen tekevän viranomaisen ja toimivallan osalta.

Syyttäjälaitos on todennut kuulemisen jälkeen toimitetussa lisälausunnossa, että 29 artiklassa säädetään jäädytetyn omaisuuden palauttamisesta uhrille. Palauttaminen voi tapahtua jo rikosasian vielä ollessa vireillä, jos artiklan edellytykset täyttyvät. Syyttäjälaitoksen mukaan jäsenvaltion täytyy tehdä tällöin päätös, riippumatta siitä, onko se jäädyttämispäätöksen antava vai täytäntöönpaneva jäsenvaltio.

Syyttäjälaitoksen mukaan täytäntöönpanovaltiossa on päätettävä toimittaa jäädytetty omaisuus päätöksen antaneeseen jäsenvaltioon. Jäädyttämispäätöksen antavassa jäsenvaltiossa on tehtävä päätös pyytää toista valtiota toimittamaan siellä jäädytetty omaisuus asianomistajalle. Pelkästään päätös kumota pakkokeino ei kummassakaan tapauksessa pidä sisällään tätä uutta ulottuvuutta.

Syyttäjälaitoksen mukaan rikoshyötyyn kajoavat pakkokeinot ja muut toimenpiteet ovat sellaisia, joissa virkamiehen ei voida olettaa toimivan ilman nimenomaista laissa säädettyä toimivaltaa.

Syyttäjälaitoksen mukaan olisi tarkoituksenmukaista, että lakitekstiin sisällytettäisiin säännös siitä, millä viranomaisella on toimivalta näiden päätösten tekemiseen, ottaen huomioon, ettei tämänkaltaisten päätösten tekemisestä muualla kansallisessa laissa ymmärtääksemme säädetä. Hallituksen esityksen perusteluissa todettua ”*palauttamista koskevan päätöksen tekisi se toimivaltainen viranomainen, joka on tehnyt jäädyttämispäätöksen*” ei voida pitää riittävänä. Syyttäjälaitoksen esitys olisi, että Suomen ollessa päätöksen antava valtio, oikeusviranomainen, joka päätöksen antanut (syyttäjä/tuomioistuin), tekisi myös päätöksen pyytää jäädytetty omaisuus palautettavaksi asianomistajalle. Suomen ollessa täytäntöönpanosta vastaava jäsenvaltio, päätöksen palauttaa omaisuus määräyksen antaneeseen jäsenvaltioon tekisi täytäntöönpanosta päättänyt syyttäjä. Päätös tehtäisiin yhdessä pakkokeinon kumoamisen kanssa.

Oikeusministeriö toteaa, että asetuksen 30 artikla koskee tilanteita, joissa on annettu lainvoimainen menetetyksi tuomitsemista koskeva päätös. Asetuksen 29 artikla sitä vastoin koskee jäädytetyn omaisuuden palauttamista uhrille. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että artiklan perustelut on valmisteltu yhteistyössä valtakunnansyyttäjän toimiston kanssa.

Asetuksen 29 artiklan 1 kohdan mukaan, jos päätöksen antanut viranomainen tai päätöksen antaneen valtion muu toimivaltainen on antanut *kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti päätöksen jäädytetyn omaisuuden palauttamisesta uhrille*, päätöksen antavan viranomaisen on sisällytettävä tieto tästä päätöksestä jäädyttämistodistukseen tai välitettävä myöhemmin tieto tällaisesta päätöksestä täytäntöönpanoviranomaiselle. Artiklan 2 kohdan mukaan jos täytäntöönpanoviranomainen on saanut tiedon 1 kohdassa tarkoitetusta päätöksestä jäädytetyn omaisuuden palauttamisesta uhrille, sen on *toteutettava tarvittavat toimenpiteet* sen varmistamiseksi, että jos kyseinen omaisuus on jäädytetty, se palautetaan uhrille mahdollisimman pian *täytäntöönpanovaltion menettelysääntöjen mukaisesti*, tarvittaessa päätöksen antaneen valtion välityksellä, edellyttäen, että uhrin omistusoikeutta omaisuuteen ei ole kiistetty; omaisuutta ei ole vaadittu todisteeksi rikosoikeudenkäyntiin täytäntöönpanovaltiossa; ja henkilöiden, joita asia koskee, oikeuksia ei loukata.

Toisin kuin Syyttäjälaitos oikeusministeriö ei katso, että asetuksen 29 artikla edellyttää, että jäädyttämispäätöksen antavassa jäsenvaltiossa olisi tehtävä päätös pyytää toista valtiota toimittamaan siellä jäädytetty omaisuus asianomistajalle. Artiklan sanamuodon mukaan sitä vastoin täytäntöönpanovaltiolle on toimitettava *kansallisen lainsäädännön mukaisesti tehty päätös jäädytetyn omaisuuden palauttamisesta uhrille.*

Toisin kuin Syyttäjälaitos oikeusministeriö ei katso, että asetus edellyttää, että täytäntöönpanovaltiossa on päätettävä toimittaa jäädytetty omaisuus päätöksen antaneeseen jäsenvaltioon. Artiklan sanamuodon mukaan sitä vastoin täytäntöönpanovaltion *on toteutettava tarvittavat toimenpiteet* sen varmistamiseksi, että omaisuus palautetaan uhrille mahdollisimman pian *täytäntöönpanovaltion menettelysääntöjen mukaisesti*.

Asetuksen sanamuoto ei siis edellytä erillisten päätösten tekemistä, kuten Syyttäjälaitos esittää.

Hallituksen esityksessä todetaan (s. 49), että kansallisesti kyse voitaneen katsoa olevan lähinnä takavarikkotilanteista, joissa takavarikko joko osittain tai kokonaan kumotaan pakkokeinolain 7 luvun 17 §:n nojalla. Lisäksi hallituksen esityksessä todetaan, että omaisuuden palauttamista koskevan päätöksen tekisi se toimivaltainen viranomainen, joka on tehnyt jäädyttämispäätöksen.

Mainitun 17 §:n 1 momentin mukaan takavarikon kumoamisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Syyteharkinnan aikana päätöksen saa tehdä vain syyttäjä paitsi, jos kysymys on ainoastaan takavarikoidun esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttamisesta siihen oikeutetulle. Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuin määrää takavarikon kumoamisesta, jos se on päättänyt takavarikoimisesta taikka jos oikeudenkäynnissä on esitetty takavarikoituun esineeseen, omaisuuteen tai asiakirjaan kohdistuva vaatimus. Esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttamisen lykkäämisestä sekä palauttamisen täytäntöönpanoaikaan liittyvistä kysymyksistä säädetään pakkokeinolain 7 luvun 18 §:ssä.

Kun tuomioistuin käsittelee syyteasiaa tai menettämisseuraamusta koskevaa vaatimusta, sen tulee pakkokeinolain 7 luvun 20 §:n nojalla päättää, onko takavarikko edelleen pidettävä voimassa, kunnes menettämisseuraamus pannaan täytäntöön tai asiasta toisin määrätään. Pakkokeinolain 7 luvun 22 §:n mukaan takavarikkoa tai asiakirjan jäljennöstä koskevan tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa erikseen.

Käytännössä tuomioistuin takavarikon kumotessaan määrää, kenelle omaisuus on palautettava vai tuomitaanko se mahdollisesti rikoslain 10 luvun säännösten nojalla valtiolle menetettäväksi. Tuomioistuin näin ollen tarvittaessa lausuu omaisuuden palauttamisesta oikealle omistajalle. Pakkokeinolain 7 luvun 23 § sisältää säännökset menettelytavoista takavarikoidun omaisuuden tai asiakirjan palauttamiseksi.

Sisäministeriöstä saadun tiedon mukaan, kun poliisiin kuuluva pidättämiseen oikeutettu virkamies tekee takavarikon kumoamista koskevan päätöksen, se tarvittaessa takavarikkopöytäkirjaan merkittävässä päätöksessään tekee merkinnän myös siitä, että omaisuus on palautettava oikealle omistajalle. Oikeusministeriö olettaa, että myös syyttäjä toimii näin kumotessaan takavarikon. Hallituksen esityksessä on todettu (s. 49), että tällaisen päätöksen tekisi se toimivaltainen viranomainen, joka on tehnyt jäädyttämispäätöksen eli ehdotetun soveltamista koskevan lain 5 §:n mukaisesti syyttäjä tai tuomioistuin. Oikeusministeriö katsoo, edellä tarkoitetut tuomioistuimen ja syyttäjän päätökset ovat 29 artiklan 1 kohdan mukaisia kansallisen lain mukaisia päätöksiä jäädytetyn omaisuuden palauttamisesta uhrille, joita koskeva tieto välitetään täytäntöönpanoviranomaiselle. Koska 29 artiklan 1 kohdan mukaan myös päätöksen antaneen valtion muu toimivaltainen viranomainen voi antaa päätöksen jäädytetyn omaisuuden palauttamisesta uhrille, voitaneen katsoa, että kyseeseen voisi tulla myös muun pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätös.

Kun Suomi olisi täytäntöönpaneva jäsenvaltio, toimivaltaisen täytäntöönpanoviranomaisen eli syyttäjän tulisi asetuksen 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti kansallisten menettelysääntöjen mukaisesti toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että omaisuus palautetaan uhrille mahdollisimman pian. Käytännössä jäädyttämispäätös voisi olla jo täytäntöönpantavana. Tällöin Suomen täytäntöönpanoviranomaisen eli syyttäjän olisi todennäköisimmin sovellettava myös asetuksen 27 artiklan 3 kohtaa täytäntöönpanon lopettamisesta. Täytäntöönpanotoimista vastuussa olevan kansallisen viranomaisen, jonka hallussa omaisuus olisi, tulisi käytännössä huolehtia omaisuuden palauttamisesta oikealle omistajalle.

Oikeusministeriö katsoo, ettei sisäministeriön tai Syyttäjälaitoksen ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Muuta

Keskusrikospoliisin lausunnossa on seitsemän kohtainen lista kysymyksistä, joista keskusrikospoliisin mukaan olisi tarpeellista olla sääntelyä säädettävänä olevassa laissa.

Keskusrikospoliisi ensiksi on todennut, että tulisi säätää asian siirtämisvelvollisuudesta toimivaltaiselle viranomaiselle.

Oikeusministeriö toteaa, että näin suppean ehdotuksen sisältö on epäselvä. Asetuksen 4 artiklan 9 kohta sisältää säännöksen, jonka mukaan jos jäädyttämispäätöksen vastaanottavalla täytäntöönpanovaltion viranomaisella ei ole toimivaltaa tunnustaa jäädyttämispäätöstä tai toteuttaa sen täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä, sen on välittömästi lähetettävä jäädyttämistodistus viranomaiselle, jolla on toimivalta panna se täytäntöön jäsenvaltiossaan, ja ilmoitettava siitä päätöksen antaneelle viranomaiselle. Vastaava säännös menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen osalta sisältyy 14 artiklan 8 kohtaan. Molempia säännöksiä sovelletaan suoraan.

Jos taas ehdotuksella tarkoitetaan tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen siirtämistä täytäntöönpanoviranomaiselle, tästä säädetään jäädyttämispäätösten osalta ehdotetussa 7 §:ssä ja menettämisseuraamusten osalta ehdotetussa 15 §:ssä.

Keskusrikospoliisi toiseksi on todennut, että tulisi säätää siitä, mikä viranomainen vastaa saapuvien jäädyttämispyyntöjen yhteydessä omaisuuden jäljittämisestä ja varmistamisesta ennen päätöksen tekemistä.

Oikeusministeriö toteaa, että näin suppean ehdotuksen sisältö on epäselvä. Oikeusministeriö viittaa edellä todettuun omaisuuden jäljittämisestä.

Keskusrikospoliisi kolmanneksi on todennut, että tulisi säätää siitä, kuka vastaa pakkokeinoa koskevasta päätöksestä, kirjauksista sekä mahdollisista pakkokeinoihin liittyvistä rekisterimerkinnöistä. Viranomaisroolit voivat hämärtyä, koska syyttäjän ollessa jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoviranomainen, hän pyytää ulosotolta tai poliisilta konkreettisia täytäntöönpanotoimia. Käytettäessä takavarikkoa syyttäjällä tulisi olla velvollisuus antaa riittävän yksityiskohtaiset määräykset päätöksen täytäntöönpanosta eli siitä, miten takavarikko toteutetaan. Tämä on tärkeää, koska poliisi ei voi tästä itsenäisesti päättää.

Oikeusministeriö toteaa, että jäädyttämisasiassa ei tehtäisi pakkokeinoa koskevaa päätöstä. Ehdotetun 6 §:n mukaan toimivaltainen syyttäjä tekisi asetuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti jäädyttämispäätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen. Ehdotuksen 7 §:n mukaan syyttäjän olisi viipymättä toimitettava 6 §:ssä tarkoitettu päätöksensä täytäntöönpanoa varten joko ulosottoviranomaiselle tai esitutkintaviranomaiselle. Esitutkintaviranomaisten osalta täytäntöönpano tapahtuisi takavarikosta säädetyssä järjestyksessä noudattaen soveltuvin osin pakkokeinolain 7 luvun säännöksiä. Täytäntöönpanotoimet näin ollen suoritettaisiin soveltuvin osin kuten kansallisessa asiassa. Syyttäjä voi tarvittaessa antaa yksityiskohtaisia määräyksiä päätöksen täytäntöönpanosta. Ehdotuksessa ehdotettu menettely vastaa voimassa olevan jäädyttämislain 10 §:ssä säädettyä.

Keskusrikospoliisi neljänneksi on todennut, että tulisi säätää siitä, kenelle syyttäjä osoittaa mahdolliset konkreettiset ja yksityiskohtaiset täytäntöönpanopyynnöt.

Oikeusministeriö viittaa yllä olevaan vastaukseensa, jonka mukaan ehdotuksen 7 §:n mukaan syyttäjän olisi viipymättä toimitettava 6 §:ssä tarkoitettu päätöksensä täytäntöönpanoa varten joko ulosottoviranomaiselle tai esitutkintaviranomaiselle.

Keskusrikospoliisi viidenneksi on todennut, että tulisi säätää omaisuudesta huolehtimisesta ja siitä, kuka vastaa jäädytetystä, pakkokeinon kohteena olevasta omaisuudesta.

Oikeusministeriö viittaa yllä olevaan vastaukseensa, jonka mukaan esitutkintaviranomaisten osalta täytäntöönpano tapahtuisi takavarikosta säädetyssä järjestyksessä noudattaen soveltuvin osin pakkokeinolain 7 luvun säännöksiä. Täytäntöönpanotoimet näin ollen suoritettaisiin soveltuvin osin kuten kansallisessa asiassa. Tämä koskisi myös omaisuudesta huolehtimista ja omaisuudesta vastaamisesta.

Keskusrikospoliisi kuudenneksi on todennut, että tulisi säätää, kuka vastaa kustannuksista. Asetuksesta ilmenee yksiselitteisesti kustannusten jakautuminen valtioiden kesken, mutta kotimaassa pakkokeinon kohteeksi, esim. takavarikoitavaksi voi tulla omaisuutta, josta aiheutuu huomattavia säilyttämiskustannuksia. Keskusrikosrikospoliisi tiedustelee, vastaako tällaisista kuluista syyttäjälaitos vai täytäntöönpanoa syyttäjän pyynnöstä suorittava poliisilaitos. Keskusrikospoliisi on lisäksi todennut, että myös käännöstarpeet lisäävät kustannuksia.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotetussa 7 §:ssä on säädetty täytäntöönpanossa toimivaltaisesta viranomaisesta. Kansallisesti kustannuksista vastaisi toimivaltaisena viranomaisena toimiva poliisi, kuten kansallisissa asioissa. Tästä ei ole tarpeen erikseen säätää. Jos täytäntöönpano aiheuttaisi suuria tai poikkeuksellisia kustannuksia, asetuksen 31 artiklan 2 kohta mahdollistaa, että täytäntöönpanoviranomainen voi esittää päätöksen antaneelle viranomaiselle ehdotuksen kustannusten jakamisesta.

Keskusrikospoliisi seitsemänneksi on todennut, että lakiin tulisi sisällyttää myös sääntelyä menettelytavoista tilanteissa, joissa on perustettu yhteisiä tutkintaryhmiä. Omaisuuden jäädyttämisessä jäsenvaltioiden kesken tulisi soveltaa nyt kyseessä olevaa asetusta ja sitä täydentävää lainsäädäntöä.

Oikeusministeriö toteaa, että keskusrikospoliisin ehdotus on niin suppea, että siihen on vaikea ottaa kantaa. Selvää on, että omaisuuden jäädyttämisessä jäsenvaltioiden kesken sovellettaisiin asetusta ja sitä täydentävää lainsäädäntöä.

Oikeusministeriö katsoo, etteivät keskusrikospoliisin esittämät seitsemän ehdotusta edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

Laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain muuttamisesta (jäädyttämislaki)

2 § *Määritelmä*

Sisäministeriö on todennut, että määritelmäsäännös sisältää kuvauksen Irlannin ja Tanskan päätöksistä. Suomessa tehty jäädyttämispäätös on mainittu 1 §:n soveltamisalassa, mutta selvyyden vuoksi määritelmässä tulisi säätää jäädyttämispäätöksellä tarkoitettavan myös Suomessa tehtyä jäädyttämispäätöstä.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö.

Oikeusministeriö toteaa, että sisäministeriön ja keskusrikospoliisin tarkoittama kuvaus Irlannin ja Tanskan päätöksistä sisältyy muutettavaksi ehdotettuun jäädyttämislain 2 §:n 1 momenttiin. Kyseisen 2 §:n 2 momentti, jota hallituksen esityksessä ei ole ehdotettu muutettavaksi, sisältää Suomessa tehtyjen jäädyttämispäätösten määritelmän, joka on tarkempi kuin mainittu 1 momenttiin sisältyvä määritelmä ja joka sisältää lisäksi viitauksen 1 momenttiin. Mainitun 2 momentin mukaan Suomen ollessa jäädyttämispäätöksen lähettävä valtio jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan pakkokeinolain 6 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen määräämää vakuustakavarikkoa, syyttäjän määräämää väliaikaista vakuustakavarikkoa tai 7 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen tai syyttäjän määräämää takavarikkoa 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa.

Oikeusministeriö pitää Suomessa tehdyn jäädyttämispäätöksen osalta riittävänä mainittua 2 §:n 2 momentin sisältämää määritelmää ja katsoo, ettei sisäministeriön ja keskusrikospoliisin ehdotus edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

5 § *Toimivaltainen syyttäjä*

Sisäministeriö on todennut, että pykälässä säädettäisiin toimivaltaisesta syyttäjästä, joka olisi toimivaltainen hoitamaan täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. Muutosesitys ei kuitenkaan sisällä kirjausta siitä, kuka on lain tarkoittama toimivaltainen viranomainen silloin, kun Suomessa tehdään jäädyttämispäätös.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö.

Oikeusministeriö toteaa, että myös voimassa olevan jäädyttämislain 5 §:ssä säädetään vain syyttäjistä, jotka ovat toimivaltaisia hoitamaan täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjäntehtäviä. Säännökset siitä, kuka on toimivaltainen viranomainen, kun Suomessa tehdään jäädyttämispäätös, sisältyvät voimassa olevan jäädyttämislain 19 §:ään. Tästä ei ole tarvetta säätää enää uudelleen.

Oikeusministeriö pitää ehdotettua sääntelyä asianmukaisena ja katsoo, että sisäministeriön ja keskusrikospoliisin huomio ei edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.

11 § *Ilmoittaminen täytäntöönpanon loppuunsaattamisesta*

Sisäministeriö on todennut, että pykälän sisältöä tulisi täsmentää siten, että ilmoitusvelvollisuus koskisi vain hyödyn menettämiseksi turvattua omaisuutta, eikä todistusaineiston jäädyttämistä eli näyttöä.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö.

Oikeusministeriö toteaa, että sisäministeriön ja keskusrikospoliisin ehdotus on perusteltu ja ehdottaa, että ehdotetun 11 §:n uutta 2 momenttia muutetaan seuraavasti:

> 11 §
> *Ilmoittaminen täytäntöönpanon loppuunsaattamisesta*
>
> —
> Lisäksi toimivaltaisen syyttäjän on ilmoitettava *menetetyksi tuomitsemisen turvaamiseksi tehdystä ja* täytäntöönpannusta jäädyttämispäätöksestä Oikeusrekisterikeskukselle.

Muuta

Sisäministeriö on todennut, että tiedonkulun varmistamiseksi säädökseen tulisi sisällyttää myös velvoite ilmoittaa Oikeusrekisterikeskukselle myös Suomen pyynnöstä Irlannissa tai Tanskassa turvatusta omaisuudesta.

Keskusrikospoliisi on todennut saman kuin sisäministeriö.

Oikeusministeriö toteaa, että sisäministeriön ja keskusrikospoliisin ehdotus on perusteltu ja ehdottaa, että jäädyttämislakiin lisätään uusi 23 a §:

> 23 a §
> *Jäädyttämispäätöksen lähettämistä koskeva ilmoitus*
>
> *Toimivaltaisen syyttäjän on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle toiseen jäsenvaltioon lähettämästään menetetyksi tuomitsemisen turvaamiseksi tehdystä jäädyttämispäätöksestä, kun jäädyttämispäätöksen vastaanottanut toisen jäsenvaltion täytäntöönpanoviranomainen on ilmoittanut jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta.*

Lopuksi

Esitetyt lausunnot eivät muilta kuin edellä mainituin osin edellytä muutoksia hallituksen esitykseen.